

5006 1/1 m 28
N

Slniečko

ČÍSLO 1

ROČNÍK II (XXIV)

SEPTEMBER 1969

CENA 3 KčS

Pavol Dobšinský

JELEŇ ZLATOPAROHÝ / Na jednej pustatine neďaleko hôr bývala stará pani, ktorá mala len jedného syna, volal sa Blahoslav. Ten chodieval na poľovku, a keď sa na svojom vranom koníku z poľovky vracal, matka mu vždy oproti vyšla, aby si ho s radosťou prijala a domov zaviedla.

Ilustroval Ján Trojan

Raz, keď sa Blahoslav prechádzal po záhrade, videl tam jeleňa so zlatými parohmi. A div divúci! Jeleň nie že by pred ním utekal, lež akosi zblízka ho ešte viac za sebou vábil, no dochytíť sa mu nedal. A to sa viac ráz opakovalo. Blahoslav šiel teda domov po šíp, dal si vraníka svojho vraného osedlať a cvalom sa hnal za jeleňom. Teraz už jeleň nečakal na mieste; bežal ďalej a ďalej, zo záhrady do hája, z hája do hory. Blahoslav všade za ním, až naposledy tak ďaleko zašiel, že by už ani nebol mohol von z tej hory vyjsť. Rozmýšľal, čo má urobiť, či sa naspäť domov vrátiť, alebo jeleňa zlatoparohého ďalej prenasledovať. Už aj hľadal cestu späť, ale naraz dostal sa do ešte väčšej húštiny, takže už ináč ani nemohlo byť, len ísť ďalej za tým jeleňom, ktorý ho ešte vždy za sebou vábil.

Prebehol cez všelijaké vrchy aj doliny, až sa naraz našiel vo dvore jedného veľkého zámku, ktorý bol kol-dokola vysokým múrom ohradený.

„Tu mi už veru neutečieš, potvora zlatoparohá!“ tak si pomyslel Blahoslav a ešte raz koníka svojho vraného ostrohami bodol, aby jeleňa čo najskôr dohonil. Načisto ustatý kôň už na kolená padal, ale i teraz ešte pána poslúchol, ako len vládol. Už sa i bližšie k divnému jeleňovi priblížil, už mládenec šípom na neho strelil, už ho šíp aj prebodol, no v tom okamihu sa jeleň aj so šípom prepadol. Keď Blahoslav na to miesto prišiel, kde jeleňa naposledy videl, čo našiel? Jeho šíp tam v akejsi tabuli trčal a na tej tabuli stálo napísané, aby len do zámku šiel, koníka svojho vraného do maštale zaviedol, sám aby hore do svetlíc vošiel a čo nájde, si vzal, že sa nemusí nič obávať.

„No, to je veru pekná robota!“ povedal Blahoslav svojmu koníčkovi, ktorý smutno a načisto zmorený tam pri ňom stál, „ale zato nič,

len poď, dobré zvieratko, už sa len nejaké miesto nájde, kde prenocujeme.“

Zaviedol koníka do maštale, a čo tam našiel? Ovsu, sena, sečky, ďateliny a všetkého, čo kôň potrebuje, bolo tam nadostač.

„Tu máš, koníček môj, žer, čo chceš, a pi, koľko sa ti páči.“

Tak povedal koníčkovi a šiel do svetlíc, kde zasa bolo pre neho nachystané všeličo na jedenie. Hneď si sadol, jedol a pil, čo sa mu len zažiadalo. Keď sa najedol, pomyslel si: „Nuž takto som zmárnil celý deň pre toho nepodareného jeleňa! Ej, ale len bol pekný, mršina! Nuž ale som už aj načisto na holom, len kde si ľahnem?“

Obzrie sa a tu vidí odostlanú posteľ. Ako keby už bol vedel, že je pre neho prichystaná, ľahol si hneď do nej, len čo sa povyzliekal.

Tu sa mu v hlave všetko krútilo a vo všelijakých myšlienkach zaspal. Ani len dobrú noc nemal mu kto povedať.

Po malej chvíli prišli k jeho posteli tri panenky a prosili ho so zopätými rukami, a by tam tri dni prežil. Vyrozprávali mu, že sú ony dcéry jedného kráľa a musia tuná dovedy ostať, kým nepríde voľáky človek, čo by za ne vytrpel. Prosili ho, aby len tých pár nocí hrdinsky pretrpel, a potom odišli.

O chvíľu začalo sa všetko v tej svetlici triasť a nastal veľký šramot a hrmot. Blahoslav hľadel okolo seba, ale nič nevidel. Poriadne vyľakaný sa už len ticho držal a načúval. No vtom sa to priblížilo aj k jeho posteli a mlátilo a gniavalo ho, že ani dýchať nemohol. Tu ale na šťastie prišiel čas, keď sa všetky strašidlá musia domov vrátiť, a on, teraz už načisto ukonaný, ticho zaspal.

Ráno vstal, obliekol sa a už ho jedlá na stole čakali. Najedol sa a šiel pozrieť, čo asi robí jeho verný koníček. A tomu veru bolo v maš-

*Bol jeden mních,
mal veľa kníh
a nič nevedel z nich.*

**Daj ma, mamička, daj ma do školy,
nech sa naučím drobné litery.**

*Čo sa Janko nenaučí,
to sa Jano nedoučí.*

*Vôl i krava knihy majú,
a predsa z nich nečítajú.*

*Lepšie dačo znať,
ako mnoho mať.*

*Kto nemá v hlave,
v sklepe nekúpi.*

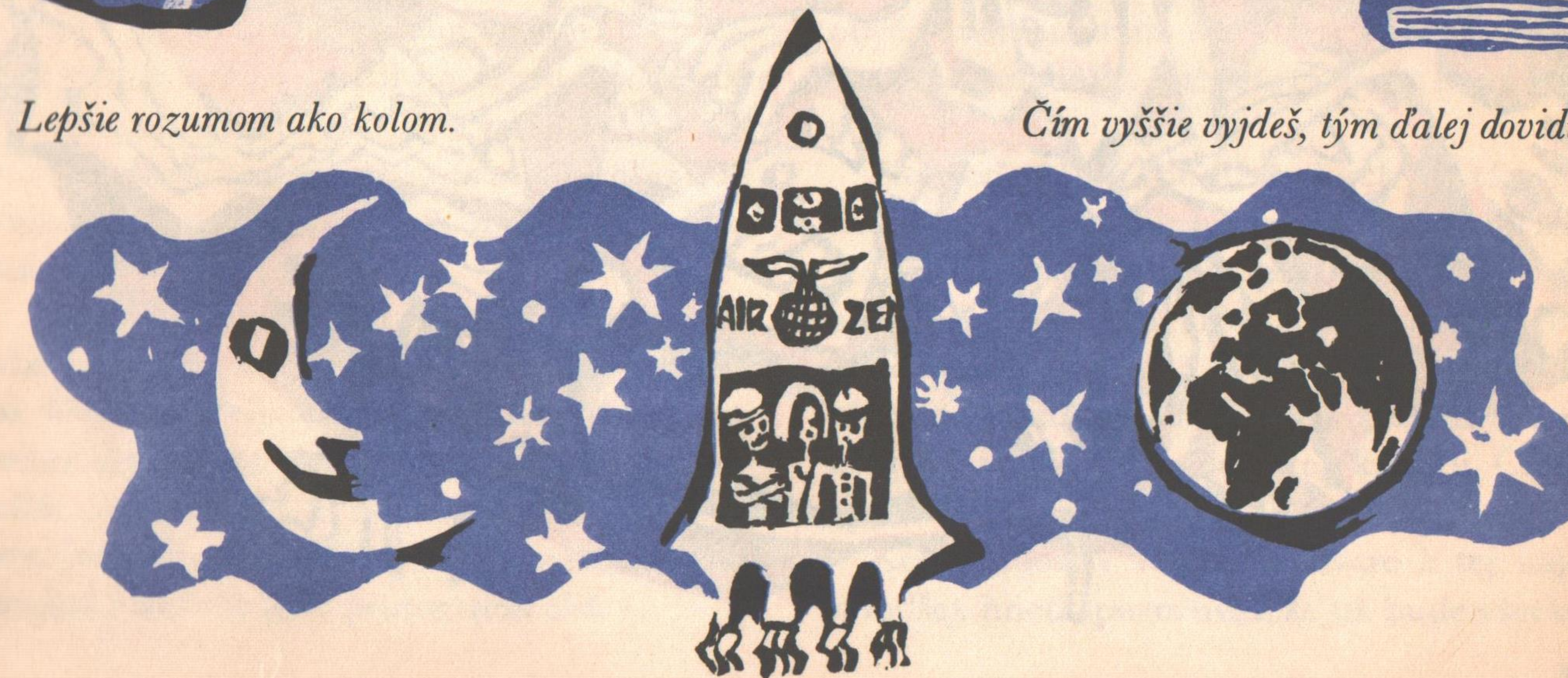

**Učenie má horké korene,
ale sladké ovocie.**

Lepšie rozumom ako kolom.

Čím vyššie vyjdeš, tým ďalej dovidíš.

taľi dobre, lebo mal všetkého dosť. Nechal ho tam teda Blahoslav a išiel si celé to stavenie popozerať.

Tu ti príde k jednej studničke, v ktorej bola čistá voda. Tak sa mu zažiadalo napiť sa, že si hneď priľahol a ústami dočahoval. Vtom sa mu však pod rukou zem odtrhla a on si ruku i vlasy do vody omočil.

„Ach, ani tej vody sa tu už napiť nemôžem!“

Ale keď si na ruku pozrel, veľmi sa zaradoval, lebo mu bola načisto postriebrená, a to isté sa stalo aj s vlasmi. Chodil on už potom taký ligotavý po tej záhrade a všetko si popozeral. Keď si všetko prezrel, vrátil sa do svetlice naobedovať.

Tak žil v tom zámku tri dni až veľmi dob-

re. Len teda v noci mu strašidlá pokoj nedali a čoraz horšie s ním zaobchodili. Bol by už aj utiekol, keby ho tie tri panny neboli prosili a napomínali, aby len tie tri noci vydržal a tak ich oslobodil. Ale tretiu noc už nemohol vo svetlici vydržať, nuž išiel do kaplnky, že sa pomodlí. No že bol umdlený a zmordovaný, tak pri modlitbe zaspal. A tu videl vo sne, ako tie tri panenky do tej kaplnky vkročili, najmladšia prišla k Blahoslavovi a napísala mu na meč meno zámku, v ktorom jej otec býva, aj to, že ak ju chce mať za ženu, aby k jej otcovi prišiel. Potom všetky tri odišli, lebo už boli oslobodené, pretože on už za ne tie tri noci pretrpel.

Blahoslav, len čo sa ráno prebudil, hneď koníka osedlal a preč do ďalekého sveta cválal,

aby čím skôr na zámok k otcovi tých troch panniens dôjsť mohol. Koník bežal sám od seba, akoby ho domov niesol. Keď prišli blízko k zámku, Blahoslav nechcel vojsť na koni, lebo si myslel, kto vie, či je to všetko pravda a či sa mi to len nesnívalo, alebo či ma tu ešte poznajú a či ma tá najmladšia naozaj chce. Zišiel teda z koňa a pustil ho, nech si ide, kde len chce. Aj odbehol koníček vraný, bežal rovnako k Blahoslavovej matke a veselo zarehtal, že mladý pán je živý a zdravý, aby sa o neho netrápila.

Blahoslav si obviazal ručníkom strieborné vlasy aj ruku, šiel peši do toho zámku a prosil sa do služby. Prijali ho za kuchtíka. Musel drevo na oheň prikladať a robiť všetko, čo mu kuchár rozkázal. On to všetko vďačne robil a už len dychtivo očakával tú chvíľu, v ktorej by sa mohol s najmladšou princeznou zísť.

Princezné tiež chodievali do kuchyne, a to po poriadku, každý týždeň sa druhá variť učila. Keď Blahoslav prišiel do zámku, vtedy chodievala do kuchyne najstaršia. Kedykoľvek prišla, vždy sa na neho pozerala, lebo sa čudovala, ako sa taký pekný chasník mohol stať obyčajným kuchtom. Ale nikdy neoslovila ani ona jeho, ani on ju. Tak isto bolo aj s prostrednou.

No keď začala chodiť do kuchyne tá najmladšia, tu sa už Blahoslav nemohol zdržať a ukázal jej postriebrený prst. Na druhý deň aj kus vlasov nechal trčať spod ručníka, aby ho len spoznala. Ona to všetko videla, ale ešte nič nepovedala. Až na tretí deň rozkázala kuchárovi, aby jej poslal jedlá od kuchtu. Čo sa aj stalo.

Keď Blahoslav vošiel cez dvere k tej najmladšej, hneď spozoroval, že už bude všetko

dobre. Sedela ona tam v tých istých šatách, v ktorých bola v tej kaplnke na zakliatom zámku. A tu on tiež ukázal jej strieborné prsty a vlasy. Hneď mu slúbila, že bude jeho manželkou. Ale mu povedala:

„Musíš ešte počkať, kým si ja a moje sestry budeme mužov vyberať, lebo ony tiež na teba čakajú. Ale potom bude, ako si vyberú.“

Nato si on hneď zasa hlavu i ruku obviazal a slúžil tam ďalej ako kuchtik.

Zakrátko potom otec tých troch panien dal rozhlásiť, že toho a toho dňa budú si jeho dcéry mužov vyberať a že ktorá do koho hodí zlatý ručník, ten sa stane jej mužom. Len čo to po krajine rozhlásili, už prichádzali páni a princovia do zámku a v ten deň sa všetci pred starého kráľa postavili. Najprv hádzali ručníky dve staršie princezné a hodili ich každá do toho princa, ktorý sa jej najväčšmi páčil. Najmladšia dlho nechcela hodiť, stále akoby niekoho vyzerala. Tu zbadala, že milý kuchtik tiež vo dverách stojí a díva sa, ako si tam mužov vyberajú. Ona hneď k nemu prišla a podala ručník milému kuchtovi.

Otec sa na to rozhneval a chcel kuchtu vyhnať zo zámku, že taký poviazaný kuchta jak živ jeho synom nebude. Ale ten nechcel ísť. Kráľ ho chytil za hlavu, že ho vyhodí. Pritom mu strhol z hlavy ručník, že sa strieborné vlasy až tak zaligotali. Vtedy sa ukázalo, že je to ten istý šuhaj, čo v zakliatom zámku tri noci vydržal a panny oslobodil. Potom už len po Blahoslavovu matku poslali a vystrojili svadbu veľikú, na ktorej každý jedol a pil, čo sa mu len zachcelo. Bolo tam toho dosť!

A Blahoslav so svojou najmladšou nažívajú si v šťastí — ak ešte nezomreli.

z nárečia upravila Maša Halamová

Čo je s Janom?

Vít Illek

*Čo je s Janom, kamaráti?
Tancuje sám na úvrati.*

*Potom breše, potom hika,
moce sa a kikirika.*

*Hlavu v dlaniach, zíva, zíva.
Vypil plnú fľašu piva ...*

Čujte, deti

Ada Rapošová

*Čujte, deti,
veršík letí,
slovo žblnká,
slovo svieta,
vyčarí hry,
pestvá v básni,
otvorí svet
čarokrásny.*

Zlodej

Ella Vodrážková

*Ide chrček do pšenice,
zásoby si zháňa,
zrno nosí do pivnice
od samého rána.*

*Ešte pôjde zo tri razy,
zuby si naň brúsi,
vie: keď udrú tuhé mrazy,
hladu nezakúsi.*

Lastovička

Mária Topoľská

*Zo strnísk už fúka vietor,
z ulíc lístie vymetá,
prečo keď sa končí leto,
letíš od nás do sveta?*

*Vieš, aká je zima biela?
Vieš, že je sneh biely prach?
Však si ešte nevidela
sediť deti na saniach?*

ČUJTE, DETI, VERŠÍK LETÍ

Daždová

Elena Holbová

*Prší, prší, prší,
prší po návrší,
vietor píska ako vlak.*

*Koho ten dážď ruší,
nech si zapchá uši
a nech chodí tak.*

*Ja sa veru teším,
keď mrak dažďom rieši
vrásky na čele,*

*keď za štyri rýnske
točia kolo mlynské
kvapky veselé.*

Dobrý deň!

Mária Rázusová-Martáková

*Slniečko, guľa žiarivá,
v zlatej sa kadi umýva.
Celé v tej kadi ozlatelo:
má zlaté vlásky, zlaté telo.*

*Život a sila z neho letí,
oblieva svet i krdle detí.
Tuná je svetlo, tamto tieň.
Pozdravte slnko!*

Dobrý deň!

KONIEC LETA

praská v listí. Koniec chytačke, naháňačke. Píska vietor. Do školy. Nový chodník vyšliapaný. Školáci prváci ako tí vtáci. Nad domami kŕdel husí. S nimi leto uletelo.

Elena Gahérová

SEPTEMBER

Prišiel prísny september, spod postele tašku ber, lebo v škole bez tašky bol by život preťažký.

Na prázdniny zabudni, že si plával celé dni, teraz môžeš jedine plávať na slovenčine.

Jozef Pavlovič

LENIVOSŤ

Príde k tebe vážne, nechuf k práci zažne. Odpovedz jej zaraz: „Nemám času na vás!“

Viktor Hujík

POMOCNÍCI

Otec sa vráti z práce a pýta sa synov:

„Pomáhali ste dnes mamke?“

„Áno, ja som umýval riad,“ hovorí najstarší.

„A ja som utieral,“ vraví prostredný.

„A ja som zbieral črepy,“ povie najmladší.

Červené vetrovky

Mária Jančová

Hanka a Katka sú sestričky. Majú aj rovnaké červené vetrovky. Len Hankina je o dva prsty dlhšia, lebo Hanka už chodí do školy, a Katkina je o dva prsty kratšia, lebo Katka chodí ešte len do škôlky.

Raz sa do tej školy a do tej škôlky veľmi ponáhľali, chytro si obliekli vetrovky a tu —

„Akosi mi cez noc narástla!“ čudovala sa Katka a primeriavala si na sebe svoju vetrovku.

„A mne sa zase zmenšila!“ ešte väčšmi sa čudovala Hanka.

Viete, deti, čo sa to stalo s Katkinou a Hankinou vetrovkou?

O Tónovi Drozdovie, čo za deň vychodil školu

Jozef Ciger Hronský

Tóna Drozdovie zapísali do prvej triedy. Tóno sa tomu veľmi tešil. Hneď v prvý deň si vzal pod pazuchu šlabikár a samý prvý dobehol pred školskú bránu. A keď otvorili školu, sadol si rovno medzi tretiakov. Chlapci sa mu smiali a posielali ho medzi prvákov, ale Tónovi sa ta nijako nechcelo.

Ani by nebol šiel, keby neboli cengali.

To cenganie sa Tónovi veľmi zapáčilo, hneď vybehol na chodbu. Chcel vidieť, kto to cengá a čo to cengá. Na chodbe stál školník a posielal Tóna do triedy, ale Tóno ani počul o tom, pokým vrazil ten cengáč nevidí.

A keď sa mu školník prísne pohrozil, Tóno na neho trochu zaškúlil a poď na dvor! Na dvore sa však dlho nebavil, lebo tam nebolo nič okrem pumpy a tú darmo naťahoval, nechcela z nej tiecť voda. Nazrel teda do drevárne. V drevárni našiel veľkú debnu, ktorá bola plná uhlia. Uhlie, to by nebolo nič pre Tóna, veď toho majú dosť aj doma, ale hore na uhli bola vyhodená stará klietka.

Tónovi až tak srdce poskočilo, keď ju zazrel.

Vyškriabal sa hneď na uhlie a začal klietku obracať. Kliet-

Všade samá škola

Ján Marián

Okrem ľudských škôl sú na svete aj školy vtáčie a zvieracie. Chcete vedieť, čo sa tam vyučuje?

VO VTÁČEJ škole sa vyučujú predmety: lietanie, spev a hmyzochyt. Nadanejší žiaci sa však naučia i to, ako sa vtáčik nemá dať lapiť, hoci by mu pekne spievali.

V PSEJ škole sú najdôležitejšie predmety: brechanie a stráženie domu. A najväčšou hanbou je byť psom zo dvoch dvorov. Psovi zo dvoch dvorov sa nijaký slušný pes a ťi len neprištekne.

V MAČACEJ škole sa vyučuje mraučanie, pradenie a myšolov. Obzvlášť nadané kocúry sa však naučia aj písať.

VO VČELEJ škole sa vyučuje bzučanie, medonos, plástostavba a voskotvoiba. Posledné tri predmety sú také dôležité, že sa uvažuje, či ich nezaviest aj do školy ľudskej. Ale to iba pre vyššie ročníky.

Slávik

Ján Turan

*Janko má klúčik husľový,
husľičky si ním zamyká.
Sláčik a papier notový
zobudia v husľiach slávika.*

*Slávik sa zľakol sláčika,
na sláčiku sú slučky.
Pusťte von toho vtáčika,
plače tam potichučky!*

Kukúčatko

Ján Turan

*Na stene visí skrinka
s dvierkami bez kľúča.
Dnu za dvierkami spinká
maličké kukúča.*

*A keď si pospí sladko,
vykukne na vnúča.
To múdre kukúčatko
rátať ho priúča.*

ka mala pokazené dverce a Tóno si zaumienil, že ich ponapráva. Sadol si teda a začal narovnávať pokrivené drôty. Dar-
mo sa však namáhal, darmo sa potil, dverce sa nechceli dať
zatvoriť. Vzdychol si teda Tóno, načiahol sa za šlabikárom a
chcel ísť ďalej.

A tu pobadal, že má ruky čierne, zapískané. I ten pekný
nový šlabikár bol celý čierny. Ba ani nohavice a kabát neboli
krajšie. Jaj, keď Tóno vyšiel z drevárne, taký bol pekný ako
kominár!

Hneď mu zišlo na um, že to by nebolo dobre, keby sa doma
takto ukázal. A najviac ho mrzel šlabikár. Obzeral ho, pre-
vracal, ale to bolo len horšie, lebo kde sa ho len dotkol, všade
ostala čierna škvrna.

Čo tu robíš?

Rozbehol sa k potoku a začal sa umývať. Umyl si ruky, umyl
si tvár, ba poumýval i nohavice. Veľmi sa tešil, že sa mu to
všetko dobre podarilo, očká sa mu len tak ligotali od radosti.

Iba ten pekný nový šlabikár keby bol čistejší!

No Tóno dlho nerozmýšľal. Keď možno umyť tvár, keď
možno umyť nohavice, prečože by sa nedal umyť aj šlabikár?
Pochytil ho teda a vopchal do vody.

Ale beda! Čím sa lepšie usiloval, čierna špina sa tým väčšmi
roztierala, listy sa začali krčiť a o chvíľu bol celý šlabikár taký,
že ho Tóno nijako nepoznával.

Skoro mu bolo do plaču, keď sa mu prizrel.

Darmo ho utieral rukávom, darmo ho hladkal. Keď sa šla-
bikár dostal na slniečko, napuchol a bol tri razy taký hrubý
ako predtým.

Naľakal sa Tóno veru a pomaly sa zas vrátil do školy. Na
dvore našiel akési schody. Na prvú stupku položil zničený šla-
bikár a sadol si naň. Myslel, že sa takto hádam ponapráva.

Dlho tu sedel Tóno smutný a prestrašený.

Ale potom začali poletovať ponad dvor holuby a tie ho tro-
chu potešili. Pozabudol na šlabikár. Holuby sadali na dvor,
sadali na strechu, ba Tóno i to zbadal, že cez okienko na stre-
che vchodia na školskú povalu.

I vyskočil a nahlas vykrikoval:

„Na školskej povale sú holuby!“

A hneď sa začal obzerať, ako by sa dostal na školskú pova-
lu. Nemusel dlho hľadať, lebo schody, na ktorých sedel, viedli

práve na povalu. Tóno by nebol Tónom, keby sa hneď nebol
pobral hore.

Jaj, a ako by sa tu bol potešil, ako by sa bol pozabával, nech
ho nepomýli školníkova žena, čo tu vešala šaty. Holuby sa nič
nebáli, mohol ich aj pochytať, ale školníčka mu pokazila všet-
ku radosť, lebo ho hneď okríkla:

„A čože tu hľadáš?“

Ba ani to jej nebolo dosť, pochytila milého Tóna a voviedla
ho rovno do triedy za učiteľom.

To bolo smiechu, to bolo kriku, keď sa Tóno zjavil vo dve-
rách! Tu a tam mal ešte čierne škvrnky od uhlia a v ruke držal
hrubý šlabikár. Deti sa mohli popučiť.

Učiteľ hneď vybral dvoch starších žiakov, čo Tóna poznali,
a poslal ho s nimi domov. Tóno vedel, že nebude dobre, roz-
plakal sa, nariekal, ale chlapci ho pochytili a musel ísť.

Čo sa potom doma robilo, to možno ľahko uhádnuť.

Na druhé ráno budí mamka Tóna, že hneď bude osem ho-
dín. Ale Tónovi sa nechce.

„Ja nejdem, ja som už včera bol v škole!“

„Bol si, bol, veď ja viem, ako si bol, lenže to musíš vychodiť
celú školu,“ hovorí mu mať.

„Veď som ja už celú vychodil,“ vraví Tóno. „Aj na povale
som bol, aj v drevárni, aj tam som bol, kde je čierna tabuľa,
ja som už celú školu vychodil.“

Ale mať mu to nechcela uznať. Vytiahla ho z postele, po-
umývala a vprevadila do školy.

Ej, veď neskoršie, keď narástol, aj sám sa usmieval, keď si
pomyslel, ako to kedysi za deň vychodil školu.

Slniečko 1927

O veľkom B

Jozef Pavlovič

Malá abeceda sú malé, veľká abe-
ceda veľké písmená. Malé deti bý-
vajú často hlúpe, veľkí by mali byť
rozumní, lenže nie vždy to tak bý-
va.

Tak to bolo aj s abecedou.

Veľké B si začalo namýšľať, že je
viac ako A a že odteraz ono bude
stáť prvé v abecede. Lebo akéže je
A? Dva nakrivené telefónne stĺpy.

Ostatným veľkým písmenám sa
jeho správanie nepáčilo, nik sa však
nepostavil proti, lebo nik nechcel
mať nepríjemnosti. Každý si radšej
našiel dajakú múdru výhovorku.
Napríklad Z sa vyhovorilo, že naň
aj tak nikto nič nedá, lebo je po-
sledným písmenom v abecede.
O povedalo, že jeho slovo nezaváži,
lebo ho má každý za obyčajnú nulu.

I, V, X, L, C, D, M sa začali vy-
hovárať, že do abecedy ani celkom
nepatria, lebo ony sú vlastne rímske
číslice a že všetky cesty vedú do Rí-
ma. Akoby všetky cesty nemohli
viest aj hocikde inde, trebárs aj do
Rimavskej Soboty.

Písmená P-R-S-T sa vyhovorili,
že prečo by práve ony mali na B
ukazovať PRSTom.

A ostatné písmená povedali, že
im je to jedno, že im je to fuk.

KEĎ NEMAJÚ ROZUM VEĽ-
KÍ, MUSÍME HO MAŤ ASPOŇ
MY, povedali si malé písmená a za-
volali strážcu abecedného poriadku.

Územčistému strážcovi bolo na
prvý pohľad jasné, že by si B zaslú-
žilo, aby ho na tri dni zatvorili do
zátvorky, ale tiež nechcel mať ne-
príjemnosti, preto ako prišiel, tak
odišiel.

Keď B videlo, že aj strážca abe-
cedného poriadku je naň prikrátky,
začalo vyčítať ešte viac. J nazvalo

jelitom, U ucháňom, D drevom dreveným.

TO BY TAK VYZERALO, ABY SI S NÍM NIKTO NEPO-RADIL, povedali si malé písmená a pozvali medzinárodnú abecednú kontrolu.

Pozostávala zo slovenského Ä,
ruského Ě,
ukrajinského Ї,
maďarského Ö,
a nemeckého Ü.

Po riadnom prešetrení žaloby muselo si B vypočúť za trest — v piatich rečiach — povinnú prednášku o tom, ako nikto z nás nemá právo zavádzať na svete chaos, po rusky chaos, po ukrajinsky chaos, po maďarsky chaos, po nemecky chaos. Kam by sme prišli, keby sme LINKOVÚ ulicu premenovali na OLINKOVÚ, OLINKOVÚ na PRALINKOVÚ, PRALINKOVÚ na ŽILINKOVÚ, ŽILINKOVÚ na BYLINKOVÚ, BYLINKOVÚ na ZELINKOVÚ, ZELINKOVÚ na KONVALINKOVÚ, KONVALINKOVÚ na DATELINKOVÚ?

Kam by sme prišli, keby sme z pána KOMÁRA urobili SOMÁRA, z VARGU ČVARGU, z DÉMOLA DÉMONA, z TURBANA URBANA, z URBANA HURBANA?

Kam by sme prišli, keby sme z RIZIKOVÉHO pracoviska urobili RIZOTOVÉ pracovisko, z OBLOŽENÝCH chlebičkov OBLEZENÉ chlebičky, zo ŠINDĽOVEJ strechy ŠVINDĽOVÚ strechu, z ALIBABY a 40 ZBOJNÍKOV ŽALOBABU a 40 ZBORNÍKOV?

Kam by sme prišli, keby sa z ABECEDY stala BABECEDA?

B by si za také barbarstvo nezaslúžilo nič iné, len aby ho drábi povalili na dereš a dali mu nečítaných na zadnú časť tela.

Kozmonauti

Miroslav Válek

*Prvé správy vysielané z Mesiaca:
Tu nikto čas nudnou vedou nestráca.
Po prvé — je v týždni mesiac voľna,
po druhé je škola prísne dobrovoľná.
Povinný je futbal, hokej
a podobné náuky,
obedujú sa len kakaové nanuky.
No a čo sa podrobností týka,
neučia sa počty, ani gramatika,
o ostatnom ani nevraviac.
Ba čo viac,
niet tu ani školských konferencií,
a k všeobecnej závisťi,
známky dávajú tu iba na listy
a skúšajú len šaty u krajčira.
Také správy z Mesiaca sa šíria.
P. S.*

*Tieto správy vysielali
dvaja chlapci z tretej C,
ktorí išli na mesiac
ku starej mame
najesť sa riadne kýšky.
Ďalej nech si pridá, čo kto chce.
Ale to už bude báseň o inom
a z inej knižky.*

Z pripravovanej
knihy
DO TRAMTÁRIE

Danka a Janka

Mária Ďuričková

Danka a Janka išli do hory na huby. Našli tri dubáky, desať kúriatok a jednu krásnu hubu s menitým klobúčikom: z jedného kraja bol zelenkavobelasý a z druhého kraja žltkavočervený.

Doma huby očistili a pokrájali, že si uvaria polievku.

Varia ony tú polievku, varia a polievka vonia a vonia — nevedeli sa dočkať, kým sa dovarí, tak utešene rozváňala. Napokon už bola hotová, Danka a Janka si ju rozdelili na rovné polovice a zjedli skôr, ako by si povedal Mišo.

„Výborne som sa najedovala,“ vraví Janka.

„Aj ja som sa výborne napajedila,“ vraví Danka.

„Čo tak divne rozpáraš?“ čuduje sa Janka.

„Ja nepáram, ale horím.“

„Zabudila si povedať -vo.“

„Nič som nezobudila, ty trkvasnica!“

„Prečo sa so mnou hadíš?“

„Ja sa nehadím, ale ti riadne varím.“

Varím, varíš, varí... vhušlo Janke do hlavy „Danka, my sme zjedli pochabené zhuby!“

„Prejána pána! A to už bude stále tatko so snami?“

„Hm... Myslím, že až kým nevyhladíme.“

„A ako sa najrýchlejšie spari hlad?“

„Asi musíme leva behať.“

„Tak dobre. Ty behaj ako veronica...“

„A ty ako hašterica...“

Pustili sa Danka a Janka behať po dvore aj po záhrade, driapali sa po stromoch ako veverice, preliezali pomedzi ploty ako jašterice. Keď sa

Kocúr Máčik a mesiačik

Ján Navrátil

*Zasad' citrón, vyrastie ti citrónovník.
Zasad' banán, vyrastie ti banánovník.
Nič to, že tu nie je rovník,
hlavne, že máš semená.*

*Máčik chcel aj peniazovník,
zasadil päť halierov
a vyrástla mu figa (drevená).*

Zasad' mesiac, vyrastie ti

m k
e í
s n
i v
a o
č k
Zasad'!
Zasad'!
Zasad'!

*A bolo na ňom mesiačikov dvadsať.
Devätnásť dal Popoluške na šaty.
— A ten dvadsiaty?
No, ten zasad' zasa ty!*

asi o dve hodiny pustili znova do re-
či, bol to už celkom riadny, zrozu-
miteľný a vôbec už nie zaujímavý
rozovor.

Martinove rozhovory

MAMA (*ide k telefónu, zdvihne slú-
chadlo*): Haló, kto volá?

MARTIN: Mamička, chytro, lebo
všetko zmeškám!

MAMA: Čo zmeškáš?

MARTIN: No, tie ceny!

MAMA: Aké ceny, ničomu neroz-
umiem!

MARTIN: No, v parku! Zabudla
si, že sú tu preteky na kolobež-
kách?

MAMA: Preteky? Nič som o tom
nepočula!

MARTIN (*kričí*): Ale teraz som ti to
už povedal. Chytro potrebujem
sieťovku. Ale hustú!

MAMA: Martinko, hovor zrozu-
miteľne, načo potrebuješ sieťovku?

MARTIN: Hustú! No predsa na
tie medaily, čo vyhrám!

Eleonóra Gašparová

Na začiatku školského roka

„Ako sa voláš?“ *spytuje sa učiteľ nového žiaka.*

„Som Zvedavý.“

„Ale ja sa ťa pýtam, ako sa voláš.“

„Som Zvedavý.“

„Ja som tiež zvedavý.“

„Tak budeme asi rodina, pán učiteľ.“

Vetruška

Zlata Solivajsová

Na pahorku nad mestom pobiehal krdeľ chlapcov. Do oduševnených výkrikov zamiešalo sa čiesi zvolanie:

„Albatros visí na strome!“

Albatros bolo meno papierového šarkana. Chlapcov to vzrušilo len nakrátko. Rýchlo si vyrátali, že ak jeden zo šarkanov-pretekárov vypadne z hry, majú viac nádeje na výhru. Martin, ktorému Albatros patrilo, darmo trhal špagátom, darmo prosil kamarátov, aby mu pomohli. Dostával stále tú istú odpoveď:

„Tak ti treba! Dávno si sa už mal naučiť liezť. Aj dievča by ťa pretromflo a vyliezlo by na tú borovicu.“

„To by som chcel vidieť!“ odvrkol zahanbený Martin a v bezmocnom hneve kopol do kmeňa borovice.

„Keby si bola na čo súca, zhodila by si mi Albatrosa dolu.“

„Prečo nie?“ zaznel odkiaľsi dievčenský hlas.

Martin sa nedôverčivo poobzeral. Chlapci však behali so svojimi šarkanmi a dievčat tu vôbec nebolo. Akiste sa mi to len zamarilo vo fičaní vetra, pomyslel si, no pre istotu sa spýtal:

„Je tu niekto?“

„Víla Vetruška,“ zaznel odkiaľsi zhora ten istý dievčenský hlas. Vrcholec borovice sa zaknísal a vtom Martin uvidel dievča v zelených šatách, ako vyslobodzuje Albatrosa z pichlavých vetiev. Keď sa jej to podarilo a šarkan klesol na zem, obratne sa spustila dolu.

Martin nevychádzal z údivu.

„Ty si nie odtiaľto, lebo som ťa tu ešte nevidel. Kde bývaš?“

„Tu hore, na borovici,“ povedala dievča s úsmevom.

„Nie si trochu šiši? Hádám nechceš tvrdiť, že bývaš na strome ako opica?“

„Už som ti povedala: som víla tejto borovice a volám sa Vetruška.“

„Neuťahuj si zo mňa, dobre? Vetruška! To je dáke meno?“

„No a? Meno ako meno, mne sa páči. Mám rada vietor, lahučká som ako vietor a od ihličia som sa naučila písať aj veternú pesničku. Počúvaj: fíííúúú! Najradšej sedávam na stromoch. Poď so mnou hore, uvidíš, aj tebe sa tam zapáči.“

Martin sotva vnímal, čo dievča vraví. Veľa vecí ho tu miatlo, ale najväčšmi sa zľakol toho, že by sa mal vyškríabať hore na vysokánsku borovicu. Preto rýchlo zahovoril:

„Dobre, ale až potom. Teraz máme preteky.“

„Ako chceš,“ prerieklo dievča, zasmialo sa tichým smieškom, rozbehlo sa zľahka oproti kmeňu borovice, vrtko sa zachytilo konára a vyškríabalo sa hore.

No keď sa preteky šarkanov skončili, Martin márne vyvolával pod borovicou:

„Vetruška! Vetruška, si tu?“

Nikto mu neodpovedal. Iba vietor šumel v tmavom ihličí, akoby sa vysmieval. Martin išiel domov zamyslený. Rád by sa bol spýtal či je možné, aby dievča bývalo na strome ako šimpanz, ale bál sa, že ho vysmejú. Ani opatrné vyzvedanie u kamarátov nič nepomohlo: zrejme bol jediný, kto sa stretol s divným dievčaťom Vetruškou.

V nedeľu bol Martin s oteckom v cirkuse. A tu si zrazu, po zahlásení akrobatického výstupu, všimol dievča v lesklých zelených šatách: urobilo tri premety, rozbehlo sa oproti vysokému stožiaru a začalo sa po ňom šplhať ako zelená opica. Martin nestihol zadržať prekvapený výkrik:

„Vetruška!“

Vtedy už bola Vetruška hore na visutej hrazde. Pozrela dolu na Martina, a skôr než sa rozhojdala k svojmu saltu, poslala mu do hľadiska šibalskú mrkvičku.

Oceľová guľka

Ján Beňo

Jožo Oravec má jeden veľký, nevystrelený náboj. Hovorí, že je to náboj „z veľkorážneho guľometu“. Je aspoň dvakrát toľký ako do obyčajného.

„Z veľkorážneho guľometu strieľajú proti lietadlám?“

„Mal si sa radšej opýtať, či z neho strieľajú z veľkej raže,“ odpovedá Oravec Martinovi posmešne.

„Len sa nevyťahuj,“ povedal mu brat Ondrej. „Radšej sa priznaj, skade ho máš.“

„Čo ťa do toho?“

Jožo Oravec vychodil už dve triedy gymnázia a dakedy si naozaj veľa dovoľuje. A mama spomínala, že tohto roku málo chýbalo, aby neprepadol. Povedala to pred ňou Oravcova mama — a Jožo sa aj tak vyťahuje, kde len môže.

Ondrej sa nechcel dať a zarýpol doň:

„To ma je do toho, že si ho niekde potiahol, ako ten granát, čo máš doma.“

„Aký granát? Povedz to ešte raz!“

„Len sa nerob, že o ňom nevieš. Vzal si ho jednému partizánovi, keď boli na rybách.“

„Videl si ma, keď som ho bral?“ pristúpil Oravec tesne k Ondrejovi a zlostne sa naň díval.

„Ďuro Mikuš bol pri tom...“

„Ďuro Mikuš dostane po pysku,“ vycvrkol slinu pomedzi zuby. „Keď chcem, môžem mať aj päť granátov a potom vám ukážem, ako sa nimi bijú ryby.“

„K nám chodí jeden partizán a povedal, že zajtra pôjdeme k potoku a dá mi strelit z pušky,“ začína Ondrej z iného konca.

Pokračovanie na strane 18.

Obrázková história Slovenska

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ POVSTANIE nebolo ani v siedmom, ani v sedemnástom storočí, ale v tomto našom dvadsiatom, na ktoré si neraz tak ťažkáme. Slovenské národné povstanie vypuklo práve pred dvadsiatimi piatimi rokmi. Teda, aj keď pomerne nedávno, predsa len už patrí do dejín, do našej národnej histórie. Patrí ta a bude sa v nej navždy skviť, pretože Slovenské národné povstanie bolo jedným z najväčších a najslávnejších činov nášho nevelkého národa. Vtedy sme ukázali celému svetu, že aj malý národ sa dokáže postaviť proti veľkému nepriateľovi, ak ide o jeho bytie a nebytie, ak ide o jeho svätú pravdu.

A slovenskému národu išlo pred dvadsiatimi piatimi rokmi aj o bytie, aj o najsvätejšiu pravdu.

Hitler, mocipán Nemecka, zaumienil si zničiť Československú republiku a postupne si podmaniť celú Európu — ba čo Európu! Jeho armády sa zatúlali aj do Afriky a mal chuť i na Áziu. Chcel si podmaniť celý svet. A spočiatku sa mu veru darilo. Z mapy Európy zmizla nielen Československá republika, nielen Rakúsko, ale aj také veľké štáty, ako Francúzsko a Poľsko. Hitlerove vojská stáli už dokonca pri rieke Volge, a tá je poriadne ďaleko. Lenže tak, ako sa Hitler pustil do celého sveta, tak sa celý svet pustil do Hitlera, takže sa jeho vojská museli postupne vraciäť z dobytých krajín späť. A to bola pre nás priaznivá chvíľa.

V auguste roku 1944 vypuklo Slovenské národné povstanie. Vyhlásili ho rovno v srdci nášho Slovenska, v Banskej Bystrici, a to tak, že vyhlásili obnovenie Československej republiky. Slovenský národ chce znova žiť v jednom štáte s bratským národom českým

a za tento spoločný štát chce aj bojovať, nelutovať ani vlastnú krv.

A veru aj bolo treba preliať veľa krvi. Nemci sa začali na Slovensko tlačiť zo všetkých strán, lebo potrebovali prevážať po jeho cestách a železničiach svoje vojská, zbrane a zásoby. Tlačili sa teda od Žiliny cez Strečno, tlačili sa od Oravy i Liptova, tlačili sa z východu i z juhu. A slovenských vojakov i partizánov nebolo toľko, aby mohli sami brániť slovenskú hrud. Aj tankov, kanónov a lietadiel sme mali oveľa menej ako Hitlerova armáda. Mali sme však horúce srdcia a lásku k vlasti. Zbrane nám privádzali lietadlá zo Sovietskeho zväzu a prichádzala nám aj ľudská pomoc, Rusi, Česi, Francúzi, Juhoslavia. Tak slovenskí povstalcovia dva mesiace vzdorovali nesmiernej fašistickej presile, ktorá sa valila zo všetkých strán. Dva mesiace sa bránili pancierovým divíziám a náletom štúk, pomaly však museli ustupovať. Okruh slobodného územia okolo Banskej Bystrice sa neprestajne zužoval, až celkom zanikol — a slovenskí bojovníci za slobodu museli odísť do hôr. Hlboké sú slovenské hory, milosrdne ukryli hrdinov, ktorí potom, až do príchodu Červenej armády, ako legendárni sitnianski rytieri schádzali do dolín a ničili fašistov, vyhadzovali im do povetria železničné koľajnice aj v vlakmi, muničné skladiská, rozrušovali im cesty. Nemali tu Nemci pokoja, veď tu ani nemali čo hľadať. Tento kraj, to je naše milé, rodné Slovensko, naša drahá Československá republika, a nie ich nemecká ríša, tak nech sa pracú domov!

Po vojne sa tak aj stalo.

Ožila Československá republika, rozkvitla, skropená krvou hrdinov Slovenského národného povstania. Malý slovenský národ dokázal celému svetu, že slobodu nadovšetko miluje a že si ju vie aj vybojovať. Dokázal, že ten, kto má právo a pravdu, nájde v sebe silu postaviť sa aj proti mocnému nepriateľovi.

Preto je Slovenské národné povstanie najsvetlejšim bodom našej histórie!

Rudo Moric

„On ju bude držať a ty potiahneš kohútik, čo?“

„Čoby, do ruky mi ju dá, riadne...“

„Čo ty môžeš pušku brať do ruky... Veď si ešte ani z flóbertky nestrelal.“

To je pravda. Jožo Oravec je frajer a paskuda, ale toto je pravda. Flóbertku má v dedine len jeho otec, a aj keď mu ju často dovoľí zobrať, málokto okrem neho si z nej strelil.

Oravcov otec si postaví desaťhaliernik na kôl a z dvadsiatich metrov ho trafi s takou istotou, akoby tam sedel zajac.

Postojačky, bez opretia, a trafi!

Jožo Oravec si na desaťhaliernik ešte netrúfa, ale zápalková škatuľka zakaždým odfrkne, keď na ňu zamieri.

Ondrej má toľko rokov ako on. Spolu chodili do ľudovej školy, no na strieľanie v Oravcovie záhrade sa môže len dívať.

Tak isto ako Martin: dívať sa a prežívať sliny.

Ani ten veľký náboj do guľometu mu Jožo Oravec nedá do ruky.

Nikomu ho nedá chytiť, aby si ho dobre poprezeral a skúsil, aký je ťažký.

A o dva dni na moste má také náboje už dva!

„Predaj mi jeden,“ zaprosí Beník.

Volajú ho Beník spod plechu, lebo na dome nemajú ani škridlu, ani eternit, ani slamu, ale — plech.

Čudný chlapec je Beník spod plechu. Vždy máva peniaze, vraj mu ich stará mať dáva, a veľmi rád všetičko skupuje. Vidí u niekoho medenú skrutku, dáku rúrku alebo karičku, a hneď:

„Predaj mi to, dám ti korunu!“

Za náboj do veľkorážneho guľometu musí dať Oravcovi až tri.

„Tá guľka nie je obyčajná,“ klo-

MOR HO!

Samo Chalupka

Zasurmili surmity, volajú do zbroje:
povstal tábor, do šíkov zvíjajú sa voje:
a voj za vojom divým útokom ta letí,
kde boj na cára bijú tie slovanské deti.
Husté prachu kúdoly po poli valia sa,
zem dupotom a nebo rykom sa otriasa. —
A tá naša rodinka, tá slovanská čata,
už vám je zôkol-vôkol od vrahov obstatá.
Sto mečov sa každému nado hlavou blyští,
lež Slovan nečítava vrahov na bojišti,
ale morí. — Hoj, mor ho! detvo môjho rodu,
kto kradmou rukou siahne na tvoju slobodu.
A čo i tam dušu dáš v tom boji divokom:
Mor ty len, a voľ nebyť, ako byť otrokom!

(ÚRYVOK)

Rozprávka o puške

Mária Ďuríčková

Bola raz jedna puška, a tá nebola obyčajná; mala mäkké srdce — asi preto, že jej pažba bola z mäkkého dreva. Ak bolo treba streliť do srny alebo do zajaca, puške to prišlo tak ľúto, že zakaždým šibla o kúsok vyššie, alebo o kúsok vpravo, alebo o kúsok vľavo. Nadávali jej preto, pravdaže, a tak naša milá puška najradšej visela v izbe na klinci.

Potom prišla tá podivná jeseň. Puška sa ustavične prená-

vala po horách-dolinách a mierila na akýchsi ľudí v strakatých plášťoch s čudnými sivými kotlíkmi na hlavách. Namierila — a cveng na sivý kotlík! Bavilo ju, ako sa strakatý zľakol a ako zahromžil: „Tojfel partizán!“ Bavilo ju odstreľovať strakošom cigarety od úst, rozbiť im ďalekohľady v otrčených rukách, reflektory na strakatých autách, zrkadielka v náprsnom vrecku... Ale zo všetkého najväčšmi ju bavilo počuť zvuk prederavených pneumatík: pffffff! Náramná pasia!

Neublížila naša puška ani kuraťu, hoci teda mala dosť ťažký život: nijaký olej a všade zima a mokro — to nemajú rady ani tie najdobráckejšie pušky. Ale raz...

Raz naša puška videla čosi desivé: strakatí postavili k stene rad ľudí a namierili na nich smiešnyimi krátkymi puškami: ra-ta-ta-ta-ta! Ľudia popadali ako skosené obilie. A vtom pribehlo dievčatko v belasej sukienke a kričalo: „Otecko! Otecko! Otecko!“ Nato strakatý urobil ešte raz ra-ta-ta-ta-ta, dievčatko spravilo kotrmelec a spadlo hore tvárou na skosený rad. Tým v koltíkoch to bolo veľmi smiešne — ha-ha-ha, hahaha!

Od toho dňa sa naša dobrácka puška stala postrachom doliny. Nikdy viac už s tými cudzošmi nežartovala: nijaké figle s cigaretami, zrkadielkami, ďalekohľadmi, nič také. Kedykoľvek vystrelila, jej partizán si zakaždým spravil zárez do pažby z mäkkého dreva.

pe na ňu Oravec ukazovákomp pravej ruky. „Dnu v nej je skrytá ešte jedna, menšia, z čistej ocele.“

Vytiahnuť strelu z plechovej nábojnice nie je vôbec ťažké: stačí ju dobre zavrznúť do stolárskeho „varštatú“ a pomaly vykývať.

Nábojnicu s pušným prachom nechal Beník doma a peknú, čisto ocelovú guľku prišiel vybrať z jej kovového úkrytu na Fabovu podstenu. Sadne si na hladký kameň, ktorý je na konci podsteny ako schod, veľkú guľku si položí medzi nohy a začne po nej tĺcť ostrou skalou. Klopká, tĺcie, no strela je tvrdá a pevná, tá menšia je v nej ako zakliata.

„Lepšie by bolo zobrať »majzlík« a rozseknúť ten vrch,“ radí mu Paľo Trnka.

„Hej, aby som si sekol aj do tej guľky, čo je dnu,“ nesúhlasí Beník. Ale ho mrzí, že guľku nemôže vtĺcť. Divákov okolo neho to už prestáva zaujímať. Paľo Trnka sa zdvihol z podsteny:

„Tak budeš klopkať aj do súdneho dňa!“ Hodil rukou a odišiel.

Beník spod plechu cíti, že ak tú guľku nedostane von, bude mať veľkú hanbu. Keby mohol, nechtami by strhal ten obal, čo ju skrýva.

Potvora jedna, však ja ťa rozbijem!

Udrie z celej sily, udrie druhý raz — — —

a vtedy sa to stane.

Výbuch, ktorý nikto nečakal, po ňom detský vresk.

Beník je ticho, vstal a taký je preľaknutý, že nevie hlásku vydať zo seba.

A revať by mal on, on jediný!

Kameň je začadený od výbuchu a Beník si len vtedy uvedomí, čo sa mu stalo, keď na ten začadený kameň vidí spadnúť veľké červené kvapky. Kvap! Kvap!

„Čo je, čo je?“ skričí ako bez roz-

umu a odbehne k plotu, aby to ešte raz nevybuchlo.

Jedna črepinka mu rozťala kožu na čele, no horšie je to s ľavou rukou. Dľaň a prsty má celkom zakrvavené. Drží tú ruku ďaleko od tela a bojí sa na ňu pozrieť.

Na šťastie prsty sú celé. Najviac mu posekalo dľaň blízko palca, v tom hrubom mäse.

A malú guľku, lesklú, z čistej oceľe, pri Fabovej podstene nikto ne našiel . . .

O dva dni Beník s obviazanou rukou prišiel pred konzum. Otec ho vraj tak zbil remeňom, že sa aj starej materi ušlo, keď ho chcela brániť.

„Veľmi to bolí?“ spýtal sa Martin.

„Teraz už tak nie, ale večer ma to strašne trhalo.“

Jožo Oravec vycvrkol slinu, medzi prednými zubami má štrbinu, preto sa mu tak dobre cvrká, a povedal:

„To je nič. Keď ťa trhá, tak sa ti to už hojí.“

Beník spod plechu sa len uškŕňal, vycieral riedke zuby a nič Oravcovi nepovedal. Len-len že sa naňho neusmieval. Ondreja to dopálilo a vraví:

„Ty si ho s tou oceľovou guľkou oklamal, priznaj sa! Veď mu mohlo aj oko vybiť.“

„Ja som to vtedy tak vedel, ako som povedal . . .“

„A teraz čo vieš?“

„Včera mi vravel jeden vojak, že v každom takom náboji nebýva oceľová guľka. Možno je v každom druhom, možno až v každom treťom.“

„A kto to vie?“

„Tí, čo z takých guľometov strieľajú. V guľometnom páse sú náboje tak porozdeľované. Ak si myslíš, že klamem, tak sa spýtaj múdrejšieho!“

Maľované blesky

Ludvík Aškenazy

Bolo raz . . .

Alebo inak?

No nech bude: Bolo raz jedno dievčatko a to sa zo všetkého najväčmi bálo búrky. Ale zároveň sa mu búrka ohromne páčila. Nakoniec sa mu zapáčil aj ten strach. Niekedy sa nemohlo búrku ani dočkať.

Čakalo ju celý deň a búrka sa prihnala v noci. Vtedy dievčatko vstalo a bosé, v bielej košielke bežalo k obloku. A blesky: bach, bach! Pozeralo, pozeralo, nemohlo sa vynadívať. Potom začalo búrke dohovárať. Malým bleskom hovorilo: „Čo z toho máš?“ Alebo: „Tak ty nedáš pokoj?“ A keď zaburácal akurátnejší blesk, alebo taký ten hrozitánsky, dohovárало mu úctivo: „Prosím vás, buďte taký dobrý.“

Keď si už vôbec nevedelo rady, tu duplo nohou: „Tak prestaneš už, hrom hromský!“

Niekedy to pomohlo, inokedy nie.

A keď dievčatko začalo chodiť do školy, pochopilo, že búrka je prírodný jav. A že malé dievčatká nemôžu na ňom nič zmeniť. Napokon, kde sa tá elektrina má podieť, keď na seba narazí jedno plus a jedno mínus?

Niekedy, keď sa to už vôbec nedalo vydržať, snažilo sa tú búrku prehrať na fúkaciu harmoniku.

Niekedy to pomohlo, inokedy nie.

Potom dievčatko vyrástlo a pravdaže, stalo sa maliarkou, keďže sa v noci tak bálo.

A hneď v prvý deň na akadémií prišlo k slávnemu profesorovi Akvarelovi a bez všetkého mu vraví:

„Pán profesor, prosím, dajú sa maľovať blesky?“

„Na to sme predsa akadémia, drahé dieťa,“ povedal ten profesor Akvarel. „Blesky nielenže sa dajú maľovať, blesky sa musia maľovať. Nemôžete vychodiť školu, a nevedieť namaľovať blesk.“

„Ale ja to myslím inak, pán profesor,“ povedala tá dievčica. „Ja by som nechcela maľovať blesky, rozumiete mi, ale chcela by som maľovať blesky. Jeden blesk by som vymaľovala hráškovou, druhý pomarančovou a chcela by som aj blesky

fialové, pán profesor, alebo pásikavé, alebo bodkované. Mohli by byť aj rumelkové, niekedy ultramarínové a tak.“

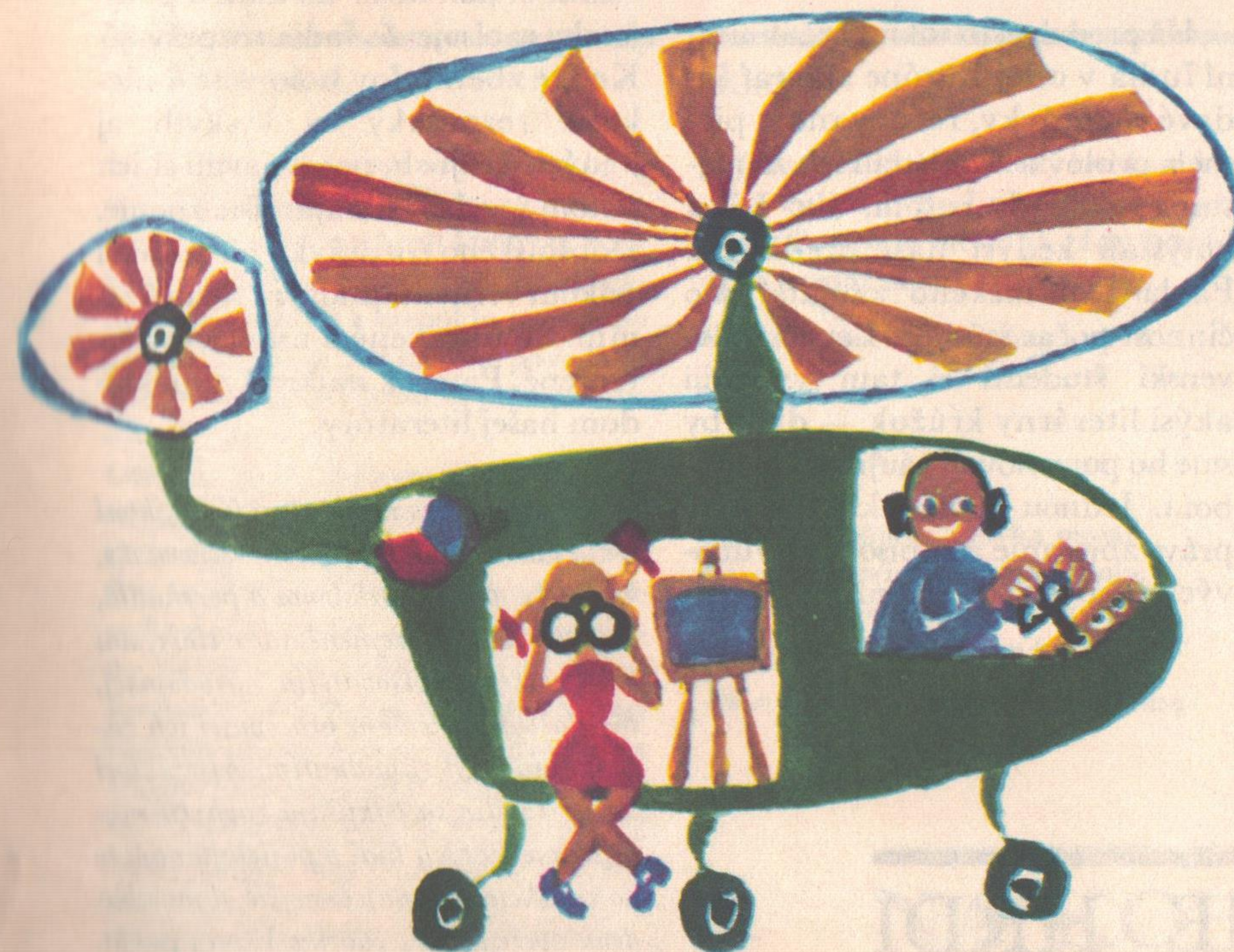
„Nie je to zlá myšlienka,“ povedal profesor Akvarel. „Kde sa to vo vás berie, dieťaťko? Čosi také drobné, ako ste vy, som už dávno nevidel.“

„Veď len povedzte, pán profesor, čo deti z takej búrky môžu mať?“ vraví dievčica. „Zablýska sa to, zamrmle, zaduní, a čo z toho dieťa má? Ani len tú výtvarnú výchovu. Predstavte si však, pán profesor, maľovanú búrku ako mozaiku. Deťom by sa to náramne páčilo. A možno aj niektorým dospelým. Niekolko takých poznám.“

„Keď do toho máte chuť,“ povedal dojatý profesor Akvarel, „tak sa, moja milá-zlatá, do toho dajte. Naučte sa nahadzovať farby a dajte sa do toho. Jednoduché to však nebude. Ale ja vám poradím, ako na to. Škola vám požičia helikoptéru aj s hromozvodom a čiňte sa, prosím, nahadzujte. Teším sa na maľovanú búrku.“

To sa stalo pred týždňom a odvtedy nebola ešte nijaká poriadna búrka. Ale helikoptéra krúži a všetko je pripravené. Keď uvidíte nad sebou helikoptéru, zakývajte maliarke bleskov. Volá sa Consuela. A má vrkôčiky.

Preložila Hana Suchá

„Dobre,“ vraví Martin. „Ale či každá taká guľka vybuchne, keď sa po nej udiera? Aj tá s tou oceľovou vo vnútri vybuchuje?“

„Čo si farár, že ma tak spovedáš?“ osopil sa naňho Oravec. „Vy z horného konca ste všetci truľovia. Nič neviete, nič si nezozheniete, len sa stále vypytujete. Ja som mu nekázal, aby po tom búchal! Keď si ja budem chcieť vybrať tú guľku, tak mi nevybuchne, to si buď istý. Lenže takým ciciakom, ako ste vy, nepatrí do rúk ani gumipuška!“

A tak zlostne vycvrkol slinu, že sa Martin neopovážil povedať už ani slovo. Čo by mu povedal? Že na hornom konci bývajú lepší a tichší chlapi? Čo z toho, že sú lepší a tichší, čo z toho majú? Len ak ich učiteľ a starí ľudia dakedy pochvália . . .

Jožovi Oravcovi naozaj nezáleží na tom, aby ho pochválili starý Ďurčo, ktorý sedávajú na lavičke pred domom a striehnu, či ich každý pozdraví.

Oravec tak protivne a stále cvrká že by sa nemal volať Jožo Oravec ale Jožo C v r k o š .

Beník spod plechu zas drží ruku prstami smiešne nahor otrčenú. Ktovie, či je nie aj rád, že sa mu to stalo. Môže sa teraz pýšiť tým, čo nemá nikto iný. Vyciera na Oravca zuby a prižmuruje pravé oko, celkom ako jeho otec.

Podlizuje sa Oravcovi, to je to!

Oravec môže všetko. Oklame, nadáva, starého Ďurču nepozdraví, a nikdy sa nemusí báť, že sa ho chlapi budú strániť.

Keby teraz vytiahol z vrečka takú peknú oceľovú guľku, Beník spod plechu určite zaberie na ňu ako jalec na čerešňu a začne prosíkať:

„Predaj mi ju! Dám ti za ňu tri koruny, predaj mi ju . . .“

O kráľovi slovenských rozprávok Pavlovi Dobšinskom

SA ZHOVÁRAME S PANI
Dr. MARGITOU
VALEHRACHOVOU

Pavol Dobšinský — to sú rozprávky. Veľa rozprávok. Tie najkrajšie z krásnych, tie najmilšie z milých. Kedy a kde žil tvorca čarovného sveta, v ktorom dobro vždy zvíťazí a zlo vždy býva potrestané?

V Slavošovciach, rodnej dedine Pavla Dobšinského, by sme sa ešte i dnes cítili ako v rozprávkovom

svete. V časoch Dobšinského boli Slavošovce malou, od sveta odrezanou dedinou uprostred listnatých hôr. I dnes tu nájdeme čistinky so sviežimi prameňmi, lesné kúty a rázcestia, priam stvorené na to, aby sa po nich prehánali jelene zlatoparohé a kráľoviči na vraných tátošoch. V tomto peknom kraji sa roku 1828 narodil Pavol Dobšinský, ako prvý z deviatich detí evanjelického farára. Do školy chodil v Rožňave, Miškovci a v Levoči. V tých časoch žiaci často menili školu, a to preto, aby sa okrem svojej materčiny naučili aj iné reči

Rozprávka Jeleň zlatoparohý, ktorú uverejňujeme v tomto čísle, to je tiež Pavol Dobšinský. Ako sa vlastne Dobšinský stal zberateľom ľudových rozprávok?

Už pred dvesto rokmi začali učené ľudia v celej Európe zbierať ľudové rozprávky, rečňovanky, piesne a príslovia. Pokladali ich za najstaršie doklady o tom, ako žili a zmýšľali kedysi naši predkovia. Pavla Dobšinského zaujala táto činnosť počas štúdií v Levoči. Slovenskí študenti si tam vytvorili akýsi literárny krúžok — dnes by sme ho pomenovali záujmovým klubom. Jednou z úloh krúžku bolo práve zbieranie a zapisovanie ľudových rozprávok a piesní.

Čo starí pamätajú, to mladí uchovávajú

V tých časoch nepoznali ešte magnetofón...

Veru, veľká škoda, že štúrovci nepoznali magnetofón. O čo viac rozprávok by boli zachytili, a to v celkom pôvodnom znení. Dobšinský a jeho druhovia pracovali bez pomoci techniky. Vyhľadávali starých ľudí a dali si od nich rozprávať, niekedy skoro až diktovať, a rýchlo si to zapisovali olovkom na papier. Niekedy poprosili rozprávača, aby rozprával ešte raz, a chýbajúce dopĺňali. Neskôr sa Dobšinský dostal za farára do Drienčan, kde prežil takmer štvrtstoročie a kde je i pochovaný. V tom čase, na sklonku života, nazbieral a vydal svoje najkrajšie rozprávky. Chodieval vrah počúvať na priadky a páračky. Sadne si pán farár do kúta a potajomky zapisuje, čo ľudia rozprávajú. Keďže zberateľov bolo viac a niektoré rozprávky sa vyskytli aj v iných krajoch, porovnávali si ich potom a vyberali najkrajšie znenie. Dobšinského rozprávky nie sú teda celkom verným ľudovým rozprávaním. Sú upravené a umelecky dovtorené. Patria k najkrajším pokladom našej literatúry.

Ešte aj dnes sa nájdú starí ľudia, ktorí vedia také rozprávky, povesti, rečňovanky, hádanky, piesne, príslovia a porekadlá, čo ešte neboli uverejnené ani v tlači, ani v rozhlase. A spisovatelia, národopisci, rozhlasoví a televízni pracovníci ich zachraňujú pred zabudnutím. Aj niektorí naši čitatelia sa pokúšajú zachytiť rozprávanie starých ľudí a posielajú nám to do redakcie. Ich najcennejšie objavy budeme uverejňovať v rubrike Lovci perál.

LOVCI PERÁL LOVCI PERÁL LOVCI PERÁL LO

*Nestaraj sa, ženička,
že my nič nemáme,
zabijeme komára,
mäsa narobíme.*

*Čo by sa ja starala,
môj zlatý mužíčku,
ešte máme v komore
z komára nožičku.*

*Pol ho dáme do komína,
pol ho uvaríme.*

*Nestaraj sa, ženička,
že sa nenajeme.*

*Objavila
Janka Ondříková,
Liesek*

VODNÁ PANNA

K jednému mäsiarovi chodila nakupovať vodná panna. Omaciavala mäso a ľudia ho potom nechceli kupovať. Keď poznove prišla a omaciavala mäso, mäsiar sa najedoval a klepol ju nožom po prstoch. Vodná panna mu povedala: „Toto olutuješ! Chráň sa piť z potoka alebo z prameňa.“

Odvtedy ju už ľudia nevideli. Mäsiar si dával pozor a nepil ani z potoka, ani zo studničky.

Raz sa vracal z trhu a cestou veľmi vysmáadol. Zabudol na kľatbu vodnej panny, povedal kamarátom, aby ho počkali, a bežal k neďalekej studničke. Kamaráti čakajú, čakajú, dočkať sa nemôžu. Idú k studničke a on tam leží bez života. Pil, pil, pil, nemohol sa odtrhnúť od vody, až kým mu nezaplavila celé vnútro.

Objavila Erika Vozárová, Smolnická Huta

Kde pieseň rozkvitla

MIKULÁŠ
SCHNEIDER-TRNAVSKÝ
(1881 — 1958)

MOST

V Jelšave bol kedysi veľký hrad, od ktorého viedol až do Lubenika remenný most. Po tomto moste sa vždy prechádzala hradná pani.

Objavil Zoltán Mikuš, Jelšava

SV ADOBNÁ

*Ej, kdeže pôjdeš, dievka moja?
Ej, sama neviem, mamko moja.
Ej, ta ja pôjdem šírym svetom,
ej, za ružovým, bielym kvetom.*

Objavila Mirka Poliaková, Bratislava

Narodil sa a vyrastal v Trnave. Už od malička mal rád hudbu a rozhodol sa venovať jej celý život. Vyššie hudobné školy vyštudoval v Budapešti, Viedni a Prahe, potom takmer celý život prežil v Trnave. Má tam aj pamätnú izbu, ktorú môžete kedykoľvek navštíviť.

Hoci slovenský národ mal prívlastok „spevavý“ a bohatstvo jeho ľudových piesní bolo obrovské, na koncertoch za hranicami sa v minulom storočí nikdy nezjavila slovenská pieseň. Nemala koncertnú úpravu. Až zásluhou skladateľa Mikuláša Schneidra-Trnavského zaznela vo svete slovenská ľudová pieseň, a to prvýkrát na koncerte v Paríži r. 1908. Úspech tohto koncertu zažil aj M. R. Štefánik, osobný priateľ skladateľa. Mikuláš Schneider-Trnavský upravil potom ešte veľa ľudových piesní a nejednu pieseň na slová známych básnikov vytvoril aj sám. Niektoré sú veľmi obľúbené, napr. Keby som bol vtáčkom, Ružičky... Okrem piesní zložil mnoho zborových skladieb, inštrumentálne a orchestrálne diela, dokonca aj operetu Bellarosa a Spomienkovú symfóniu. Dlhé roky bol dirigentom biskupského kostola v Trnave. Pre potreby chóru zostavil moderný spevník, vytvoril desiatky duchovných diel a stal sa zakladateľom slovenskej chrámovej hudby. Bol prvým slovenským hudobníkom, ktorému udelili titul „národný umelec“, čím spravodlivo ohodnotili veľkosť jeho diela i jeho význam pre našu národnú kultúru.

Peter Čačko

NA KOHO SME HRDÍ

NA KOHO SME HRDÍ

**Kútik
pre mladšieho
brata
pripravila
teta Zlata**

Zlata Dónčová

Malá tanečnica

Nemám voz, ani koč,
ani stužku na vrkoč,
iba nôžky, nôžky malé,
skákali by neustále.

Ježko

Kúpil ježko dom,
s ježkou býva v ňom.
Rozprávka je celkom krátka,
majú už i ježuliatka.

Žabča

Žabí otec,
žabia mať
začali sa
strachovať.
Žabča, huncút
túlavý,
ukrylo sa
do trávy.

Lienka

Sadli lienky do trávy,
vili vienky z púpavy.
Kto ten venček dostane,
istotne mu pristane.

Prošba

„Vlaky, vláčky,“
prosia vtáčky,
„odvezte nás do Sliacha,
dáme vám koláča.“

Naša mama

Naša mama
nie je sama.
Má
Jana, Danu,
Paľa, Hanu
a ešte aj mňa.

Nôcka

Prší, prší, dáždik padá,
tmavá nôcka úkryt hľadá.
Cupká, cupká, tíško klope,
ukryla sa v našej šope.

**Prečo sa krtice
vydávajú za krtov**

Japonská roprávka

Krt mal veľmi peknú dcéru.
„Rozhodol som sa, že svoju dcéru vydám za najvýznamnejšiu osobu v celom Japonsku,“ vyhlásil krt jedného dňa a zvolal všetky krtky, aby sa s nimi o tom poradil.
„Najväčšie v celom Japonsku je slnko,“ povedal ktorýsi.
„Tak ju vydám za slnko,“ rozhodol otec.
„Ale nebo je väčšie ako slnko, nebo je najväčšie na svete,“ tvrdil druhý.
„Tak ju vydám za nebo,“ rozhodol otec.
„Lenže nebo niekedy zakrývajú oblaky,“ namietol ďalší.
„Tak ju vydám za oblak,“ rozhodol otec.
„Hej, ale vietor rozoženie oblaky ako nič,“ povedal ďalší krt.
„Tak ju vydám za vietor,“ rozhodol otec.
„Nie, nie. Vietor môže fúkať koľko chce, s riečnym brehom ani nepohne,“ mudroval ďalší spomedzi krtov.
„Tak ju vydám za riečny breh,“ rozhodol otec.
„Ale krtky rozryjú riečne brehy, nech sú akékoľvek silné. Najmocnejší v celom Japonsku je krt!“ vyhlásil víťazoslávne ďalší krt.
„Tak ju vydám za krta,“ rozhodol napokon otec.
A preto sa mladé krtice dodnes vydávajú za krtov.

Preložil Viktor Krupa

ČO RECITOVALI VAŠI STARÍ RODIČIA

Verný Slovák

Samuel Michalovič

*Ja som malý, ale Slovák,
Slovák dušou aj telom,
kto Slovákov nenávidí,
nie je mojím priateľom.*

*Jeden pán mi prednedávnom
zlatý dukát sľuboval,
aby som reč nie slovenskú,
ale cudziu miloval.*

*Pekný je ten váš dukátik,
ale krajšia moja reč,
ktorú si ja nie za dukát,
ani za svet nedám preč.*

Po prvý raz
uverejnené r. 1851

Letí lastovička

Ludmila Podjavorinská

*Letí lastovička,
krídelci zabočí,
na ten slovenský kraj
hodí ešte oči.*

*Krídelci zašvihne,
zašteboce milo:
„Bohdaj sa ti, kraju,
vždy dobre vodilo.“*

Smelý Zajko v Afrike / Na obrázky

Žila raz zajačia rodina a žije i dnes. Lenže Zajačik nechodí už na kapustu, lebo nemusí. Synko Zajko bol vo svete, vyslúžil si múdrosť a peňazí nahonobil toľko, že sa v nich môže prehŕňať.

Môže pred chalúpkou sedieť, do slniečka hľadiť, uškom za-
vše pokývať, o všeličom rozmýšľať.

Ale synko Zajko neposedí, neleňoší, ide po brázde, ide po hore, pod kríček kukne, na jedlicu hodí okom a tak hľadá múdrych obyvateľov.

A keď Zajko hľadal, nuž i našiel susedov múdrych-premúdrych, a tým sa zdôverí:

„Počujte, múdri susedia, počujte a čudujte sa alebo nečudujte, no ja si chcem postaviť takú chalupu, ako má kakurikokukarikovský richtár.“

„Uhu-uh! Kakurikokukarikovský richtár!“ zahúkala od údivu múdra sova.

„Hí-hí!“ naľakala sa Zajačková, lebo tá o kakurikokukarikovskom richtárovi ešte ani nepočula.

„Nuž a či ty chceš mať ľudskú chalupu?“ spýtal sa otec Zajko. „Ľudskú,“ hovorí Zajko. „Dobre viete, že ma v celom svete poznajú, smelým Zajkom volajú. A čo je pravda, to je pravda, som smelý, som múdry, peňazí mám plné vrecia, nuž chcem mať i ľudskú chalupu.“

Lenže v zajačej krajine ešte nik nestaval ľudskú chalupu, nuž i najmúdrejšia sova krútila hlavou, či sa chalupa vydarí.

„Čo viem, to viem,“ usmieva sa Zajko. „Od inžiniera najinžinierskejšieho mám namaľovanú chalupu na papieri, a aká je na papieri, takú naši majstri aj vystavajú. Či je tak?“

„Tak, tak,“ prispievajú všetci.

A neďaleko bola jedľa hrubočizná, vysočizná, i korene mala ozrutné a pod jedným koreňom jamku, akurát najsúcejšiu pre zajačiu chalupu. Pojal smelý Zajko svoju ženu, doviedol ju tu a vraví:

„Tu bude, čo bude, tu bude náš dom!“

A obrátiť sa nestačíš, pomyslieť si nestihneš, už si bratia krtkovi opasujú zástery, ostria sekery a poberajú sa stavať. Najstarší krtko si pripáli fajku, ťobne palcom do čela a hovorí:

„Majstri sme, ale bez pomoci nič! Ja tak poviem, aby sme za-

J. Vodrážku napísal J. C. Hronský

volali susedov myšiakov, vykopú nám základy, i malty nám nanosia.“

Robota pod jedľou šla rezko, akoby bičom plieskal. Múry vymúrané, dvere vynechané, len obloka nikde. Bola by to veru hanba nad hanbami, nech si krtko neďubne palcom do čela a nepovie:

„Ja viem, ako sa robia obloky. Vystaví sa dom, a keď je hotový, potom myšiaky vyhrýzú na ňom obloky.“

Nuž chytili sa myšiaky vyhrýzať oblok na chalupe. Sotva bol trochu vyhrýzený, vykukla cezeň Zajkova mladá žena.

Rástol dom ako z vody. Už by bol býval aj hotový, ale tu ich prikvačila veľká starosť. Tehelne nablízku nebolo, a kde niet tehelne, nemôže byť ani škridlica.

„Akože pokryjeme dom?“ starostil sa Zajko a krtko-majster si darmo ťobal palcom do čela, nič múdreho mu nezišlo na um. Iba keď sa hore na haluzi ozve veverica:

„Za dobrý groš i ja pomôžem.“

Zjednali sa — a tu sa veverica vychytí hore stromom, dovlečie suchú šušku a začne ju olupovať. Lupienky z jedličnej šušky sú akurát najlepšie škridlice na zajačiu chalupu.

Verte, neverte, ale veverica-majstrovica tak pokryla Zajkov dom, že i keď med tiekol miesto dažďa, nepretiekol cez znamenitú strechu, iba čo rosy nakvapkalo kedy-tedy.

V sobotu pozval Zajko všetkých svojich majstrov na výplatu a toľko sa im dostalo, koľko ani nečakali. Plné, ba najplnšie vrece dukátov.

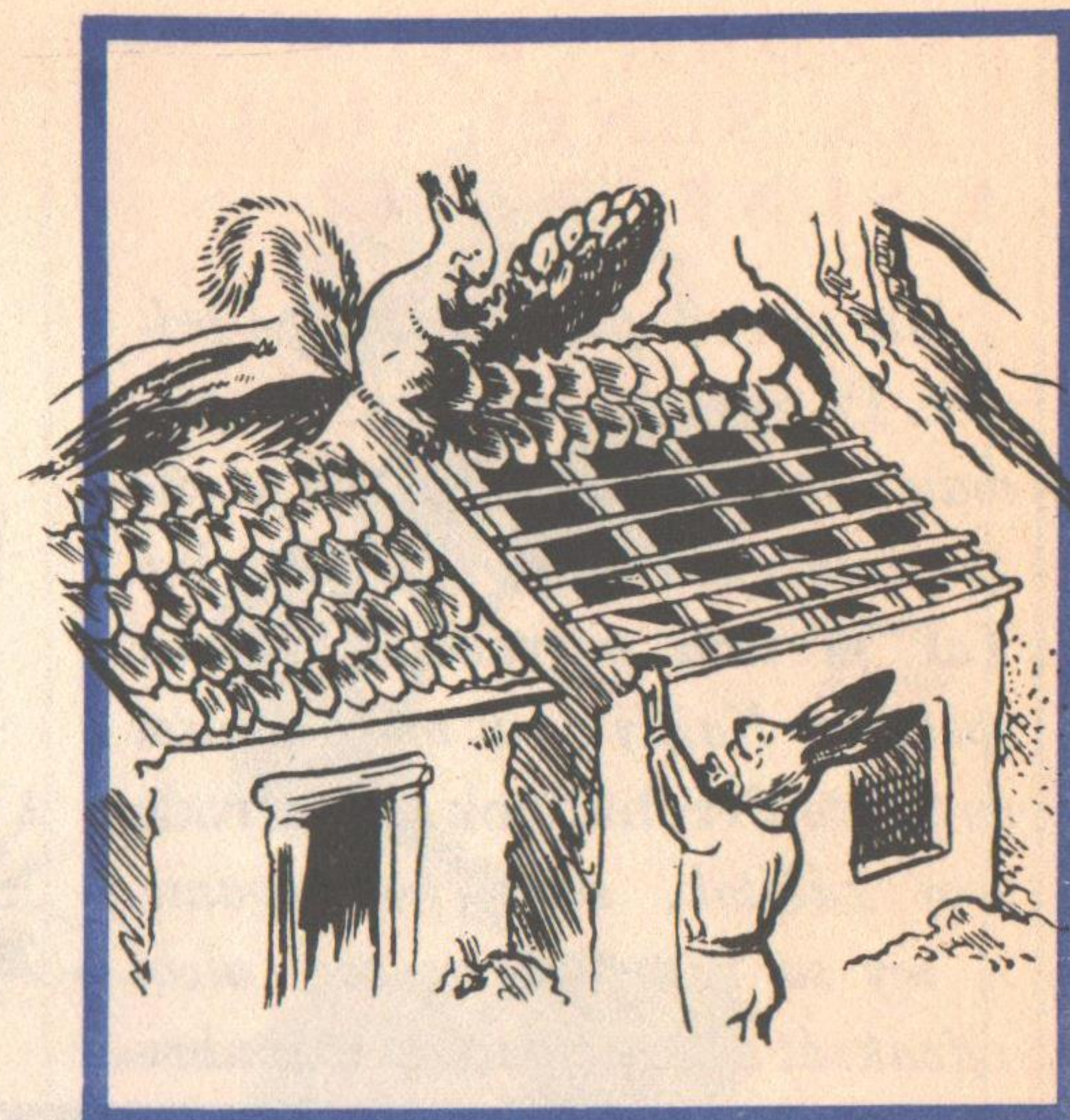
Zajko si najprv doviezol do nového domu auto. Potom poskočil raz, poskočil druhý raz, a keď poskočil tretí raz, bol akurát pred bývaním svojich rodičov. Starčekovia sa na slniečku vysúšali, o synovi Zajkovi snívali. A keď k nim tak razom priskočil, div neumreli od ľaku i od radosti.

„Mamka moja drahá,“ hovorí syn Zajko, „otec môj milý, len sa vy chytro poberte a poďte nás mladých navštíviť!“

Idú oni, idú, kade ich Zajko vedie, a tu zrazu pred nimi vysočizná jedľa, pod jedľou nový dom, na dome oblok a z toho obloka volá Zajkova žena:

„Vitajte, vitajte, len nič nepýtajte, veď aj tak vám niečo dáme!“

(POKRAČOVANIE)

POZDRAVUJEM VÁS, SLNEČNÍCI A SLNEČNICE!

Iste sa radi prechádzate po prírode. Po poliach i po lesoch. Ale prírodu treba poznať — potom je ešte zaujímavejšia, ešte vzrušujúcejšia. Tak ju teda poznávajte! Všetci spoločne! Každý z vás môže napísať do týchto Prechádzok po prírode svoj zážitok, svoje pozorovanie. A my sa vám ozveme raz alebo i dvakrát v štvrtroku: v septembri-

Za ním ide daňka a okolo nej sa pletie mláďa. Už je pekne odrastené, biele fliacky sotva vidieť. Stojíme ako sochy. Máme dobrý vietor — od zvierat k nám, a nie naopak, inak by nás zacítili a ufrkli by do húštiny. Utešený pohľad. Daniel nesie lopaty vysoko a hrdo ani kráľ svoju korunu. Daňka kráča opatrne, každú chvíľu zastane a „istí“. A mláďa len bezstarostne pobehuje. Už sú blízko, možno dvadsať metrov, možno i menej. Medzi nami je riedka kriačina, tam zastali, popásli sa na listí. A už nám stoja zoči-voči. Lopatár zdvihol hlavu a stáť. Daňka akoby sa zachvela. Mláďa sa čudovalo.

Zrazu skok! Daniel sa zvrtol a dlhými

RUDO MORIC prechádzky po prírode

októbri, v decembri, v marci-apríli a v júni. No, akože to nazývame mesiace? Nedalo by sa zaujímavejšie? Dalo. A nielen zaujímavejšie, ale aj priliehavejšie. Nazývajte mesiace ako starí Indiáni. Teda: január Mesiac snehu, február Mesiac hladu, marec Mesiac vrán, apríl Mesiac trávy, máj Mesiac sadeníc, jún Mesiac ruží, júl Mesiac hromu, august Mesiac zrna, september Mesiac lovu, október Mesiac padajúceho listia, november Bláznivý mesiac a december Mesiac dlhých nocí. Zamyslite sa, koľko je v týchto názvoch pravdy a poznania prírodných zákonov. A pretože odteraz budeme mesiace nazývať len po indiánsky, radíme vám, slnečníci a slnečnice, naučte sa ich naspamäť! No a teraz — čo sa deje v prírode v Mesiaci lovu, v Mesiaci padajúceho listia a v Bláznivom mesiaci...

Pekný pohľad

VYBRALI SME SA NA HUBY. Vraj v siatine nad Vápenným jarkom práve rastú dubáky a kremenáče. Ideme, ideme, Vápenný jark šumí kdesi dolu, pod nohami nám šušti suché listie a nad hlavami koruny dubov a bukov. Ináč je v lese ticho.

Odrazu! Zastane Zuzana, zastane Ján a zastanem i ja. Zhora spoza krikov vyšiel daniel, krásny lopatár. A nie sám.

skokmi zaberá do kopca. Daňka za ním. Posledné sa vychytilo mláďa.

„To bolo krásne!“ vzdychla Zuzana. „Chceli sa ísť napojiť do Vápenného jarku,“ povedal Ján.

„A teraz ostanú smädné,“ poľutovala ich Zuzana.

Odrazu zaznel výstrel. Zuzana zvýskla: „Chúdatá!“

„Neboj sa,“ vravím. „Naše daňky šli tadiaľ a výstrel padol na opačnej strane.“

„A vari nie je jedno, či naše, alebo druhé?“ temer sa rozplakala Zuzana.

Aj mne prišlo akosi clivo. Rozveselil som sa, až keď som našiel prvý dubák.

Obrázky Jána Šveca

Plagát

Na budove Lesného závodu vyvesili plagát.

Dievčatá a chlapci, zbierajte gaštany! Naša lesná zver nesmie v zime hladovať! Za každé kilo dostanete päťdesiat halierov!

Zajtra začneme zbierať. Nechceme, aby srny, jelene a diviaky boli cez zimu hladné. A aj my potrebujeme peniaze na školské rádio.

Les je hotová komora. Tohto roku je veľa húb. Len čo dozreli maliny a čučoriedky,

Lesná komora

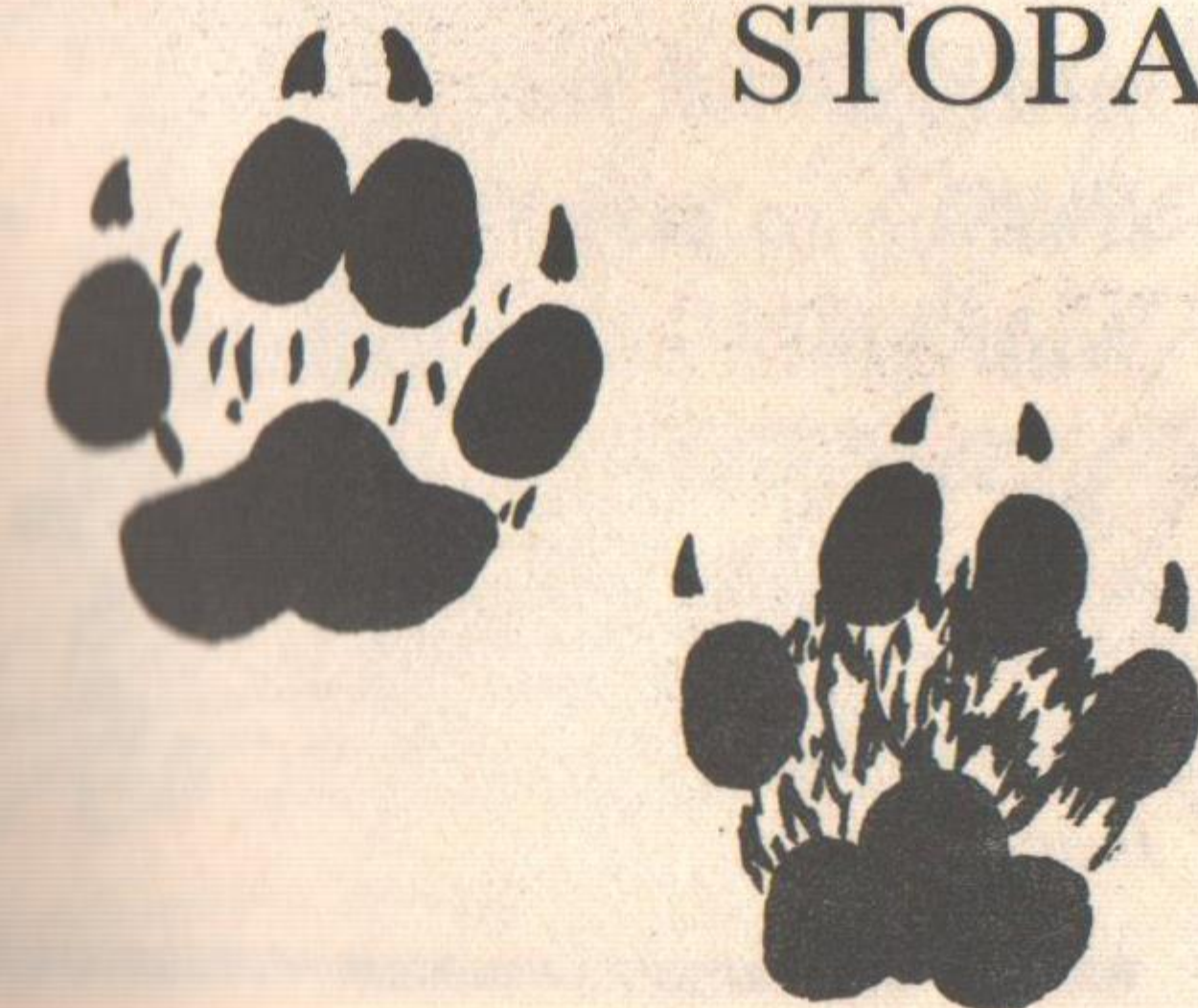
dozrievajú černice a brusnice. A lieskovce. A tiež hlôžky a šípkky. Koľko slnka a voní sa skrýva v tých utešených plodoch!

Hádanka / Ako sa správne zbierajú huby? Majú sa zo zeme vytrhnúť, alebo ich treba nožíkom odrezáť a koreň hlúbika nechať v zemi? Kto to vie, nech napíše!

Borovice

Fabovci si postavili chatu. Je v utešenom prostredí, ale chcú, aby bolo okolo nej ešte krajšie. Nuž vykopali kdesi tri borovice a presadili ich k chaty. Pekné stromčeky, chlapci vyše pása. „Na jar už budú mať sviečky,“ tešil sa pán Fabo. Išiel okolo horár Duchoň a počul, čo povedal otec Fabo. Zastavil sa a vraví: „Na týchto boroviciach už nijaké sviečky nenarastú.“ „A to prečo?“ „Teraz sa borovice nepresádzajú. A potom — ako ste ich presadili: s koláčom, alebo bez?“ „Ešte aby sme im koláče piekli!“ spľasla rukami pani Fabová. „Nemyslím koláč tvarohový, ani makový, ale koláč zeme okolo koreňov.“ „My sme ich len tak, s holými koreňmi,“ priznal sa pán Fabo. „Tak naozaj na nich sviečky nebudú. Vaše borovice uschnú, škoda ich,“ pokýval hlavou horár Duchoň. „Borovice najlepšie presadíte, keď zem zamrzne. No aj vtedy len s koláčom, aby korene ostali neporušené.“

STOPA

Šli sme krajom lesa. Odrazu Ďuro zvolá: „Líščia stopa!“

Prizriem sa a poklepnem mu po pleci: „Chyba, priateľko, to nebola liška, ale pes. Obyčajný pes domáci!“

No Ďuro, že nie a nie, to je liščia stopa.

„Ale, Ďurko, liščia stopa je podlhovastá, užšia — a táto je skoro okrúhla.“

Ďuro však trval na svojom.

Rozsúdte podľa obrázka, či mal Ďuro pravdu.

malina

čučoriedka obyčajná

ostružina krovitá (černica)

brusnica pravá

lieskovce

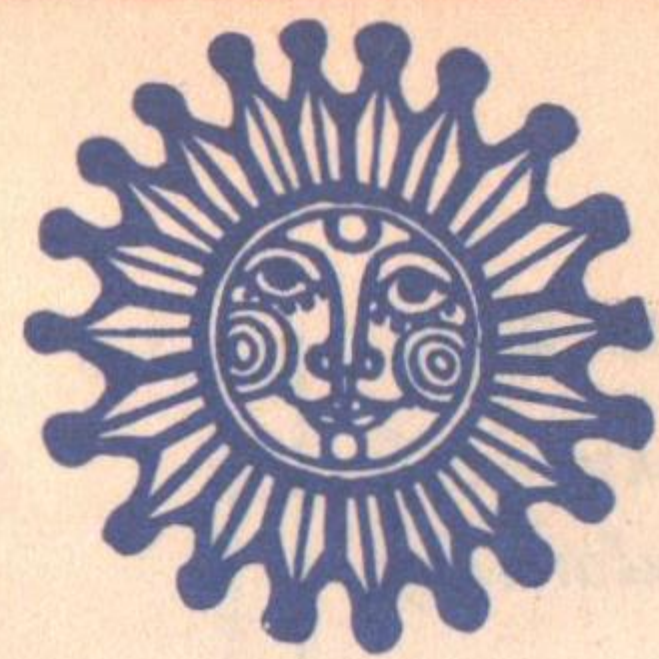

h'oh obyčajný

ruža šípková (šípkky)

Viete
rozmýšľať?

Keby sa vás dakto spýtal, ktoré slová pokladáte za zvedavé, dozaista by ste neprišli do pomykova.

Napríklad takými zvedavými slovami, slovcami sú zámená kto?, čo? — Kto to prišiel? Čo povedal? Kto to bol? Kto cengal? Čo to máš? Kto ti to dal?

Počúval som vás, ako ste to prvé zvedavé slovo (opytovacie zámeno) vyslovovali. Podaktorí z vás vra veľmi kto, druhí „gdo“.

Zvedaví ste, kto to naše zvedavé kto vyslovuje správne. Ten, kto ho vyslovuje tak, ako sa správne píše — kto.

Vyslovujte dobre i vtedy, keď spievate Kto za pravdu horí . . .

U h á d n i t e

Ktorý pán rastie v záhrade?

Ktorá laň má päť prstov?

Ktorý rok tečie popod most?
(γαιωλ 'uwp 'uwpjtm)

O súťaži zo 4. čísla Slniečka

Kto uhádol správne znenie nápisov v obchodnom dome? Každý, kto napísal: Pane, rozhodli ste sa kúpiť televízor? Rozhodli ste sa správne, televízor je dobrý priateľ rodiny. Milá pani, nezabudli ste ochutnať našu znamenitú zmrzlinu?

A na koho sa pri žrebovaní usmialo šťastie?

Na M. Fuchsovú z Plavnice, M. Pauerovú zo Žiliny, M. Maršalovú z Ludrovej, A. Dufekovú z Častej, A. Plavnickú z Plavnice, M. Kováčovú z H. Štítár, M. Potočnú z Častej, G. Oslanca z Voznice, V. Vankovú z Komjatíc a G. Marcinkovú zo Svitú.

Dostali po peknej knižke.

BÁSEŇ
O SLNIEČKU

*Slniečko ty naše zlaté,
čo dovidíš skoro všade!
Vetričkovia zanesú
list na tvoju adresu.*

*Bolo jedno zlaté Slnko,
medzi deti chodilo,
teplým lúčom hladkalo ich,
rozprávky k nim vodilo.
Vždy krásne a maľované,
každý ho mal rád,
malé deti líhali s ním
do postieľky spať.*

*No raz prišla čierna chmára,
Slniečko nám zakryla
a na očiach smutných detí
slzička sa zjavila.
Dlho Slnko nevideli,
horko plakali,
ťažké dni jak bez konca
smutne ráтали.
Tu však prišli ľudia milí,
Slniečko nám vypustili
z čiernej, tmavej kutice
medzi dietok tisíce.
Raduje sa celý svet:
Nad Slniečko veru niet!*

Ľuzka Hegerová, 7. tr.,
Bratislava

(jb)

INDIÁNSKA CESTA
K LEPSIEMU ŽIVOTU

Čítala som veľa kníh o Indiánoch a pritom mi chodili po rozume takéto myšlienky: Tí Indiáni, čo ostali, by nemuseli usporadúvať veľké slávnosti. Peniaze, čo na to vynaložia, by mohli využiť lepšie. Napríklad by si mohli zriadiť kúpalisko, aby nechodili špinaví a aby sa ich deti naučili plávať.

Ak by sa predseda nechceli vzdať starých zvykov, mohli by peniaze, určené na slávnosti, dať staršinoi kmeňa. Ten by usporiadal slávnosti pre všetkých naraz. Vyšlo by ich to lacnejšie a usporili by peniaze, za ktoré by si mohli zaobstarávať všetko potrebné.

Prezident John Kennedy chápal Indiánov a preto sa popri černošskej otázke venoval aj otázke indiánskej. Terajší prezident Nixon ešte neprejavil záujem ani o černochoch, ani o Indiánov.

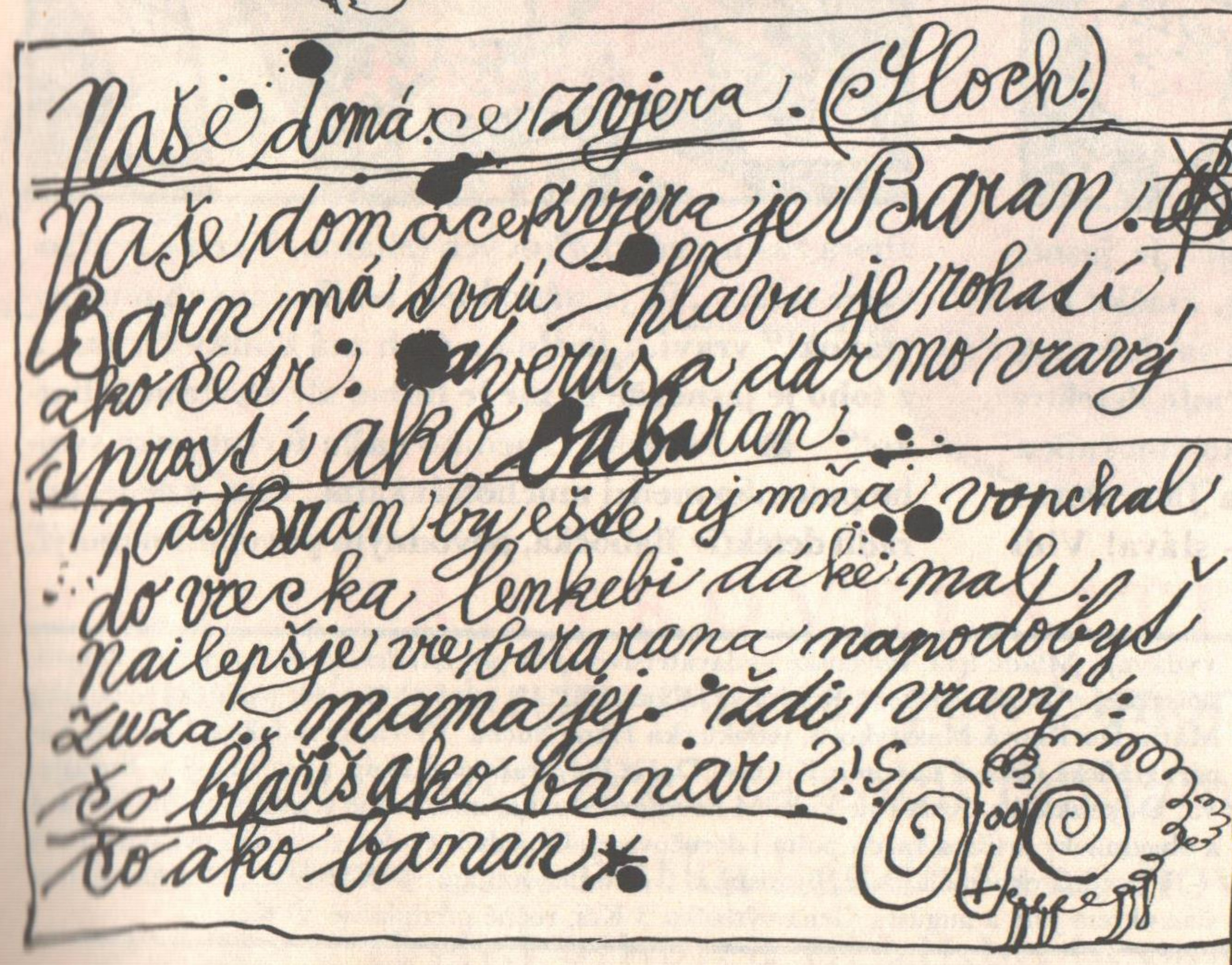

Dúfajme, že časom bude aj on nasledovať pekný príklad prezidenta Johna Kennedyho a postará sa o Indiánov.

Lenka Marušiaková, VI. tr.,
Bratislava

JOŽKO
MRKVIČKA SPÁČ
PÍŠE SLOHOVÚ
ÚLOHU

(jb)

ZVONEC

*Zvoní, zvoní zvonec,
hodine je koniec.
Podme, žiaci, von,
nerobme tu zhon.*

CIBUĽA

*Oblieka sa cibuľa
ako veľká cifruľa,
sukniček má do sto päť,
ani jednej celej niet.*

MESIAC

*Usmieva sa mesiac na hviezdíčku
ako švárný šuhaj na Aničku.
Hviezdíčka sa smeje milo na mesiac
a Anička na šuhaja ešte viac.*

Literárny krížok
pri ŽDŠ v Ľuboticiach

NÁŠ PUNTO

*Náš Punto si vyskakuje,
mladá chasa sa mu smeje.
Ale zrazu, čo sa stalo?
Jedno dievča zaplakalo —
lebo Punto, loptoš taký,
roztrhol jej nové šaty.*

Viera Kmetová, Lazany

ČO ROBILO SLNIEČKO
CEZ PRÁZDNINY

To veľké, čo sa píše s malým „s“, svietilo, hrialo, páliło. To malé, čo sa píše s veľkým „S“, pracovalo a potilo sa. Osviežil ho každý pozdrav i spomienka z prázdnin — a dostali sme ich dosť. Všetkým slnečníkom a slnečniciam, čo na nás nezabudli ani cez prázdninovú pohodu, srdečne ďakujeme a v novom školskom roku im želáme veľa jednotiek, včeličiek a hviezdíček.

Redakcia Slniečka

/ Detektív
Babôčka zasahuje /

Píše Krista Bendová, ilustruje Božena Plochánová

Istá pánbožkova kravička — lienka Rysulienka — mala päť malých dietok, pánbožkových teliatok. Jedného dňa po návrate zo zdravotného lietania zistila, že nech ráta ako ráta svoje detičky, naráta vždy len do štyri. Z toho usúdila, že piate pánbožkovo teliatko chýba. Asi sa niekde zatúlalo. ● Zaplakala Rysulienka a prvá jej cesta viedla k modrému

zvončeku. Teda k domčeku hmyzieho detektíva Babôčku, pôvodným povoláním motýľa. ● „Nebojte sa, pani,“ povedal detektív. „Ešte dnes nájdem vaše zatúlané decko!“ A odletel. ● Letí detektív, pozerá zhora na zem a odrazu zbadá čosi červené s čiernymi bodkami. „Ha!“ povedal po motýľovsky a po detektívsky takto usúdil: „Teliatko by alebo

liezlo, alebo letelo. Toto tu nadskakuje. Je jasné, že je to klobúčik na Aničke Futákovej, žiačke tretej triedy.“ ● Letí ďalej — a znova sa dole čosi začervenie. „Toto nie je teliatko,“ zamrmle detektív Babôčka. „Toto má biele bodky... je to slnečník a pod ním olovrantuje desaťčlenná rodina Jána Potrimiskára!“ ● Letí ďalej, odrazu — sláva! Vidí

zhora zástup bánbožkových teliatok. Vezme zväčšovací sklo... „To je stádo bielo bodkovaných muchotrávok!“ vraví. „Jediná z nich má bodky čierne, a z toho je jasné, že to nie je huba, ale stratené teliatko!“ ● Naozaj! Onedlho našla Rysulienka svojho potomka medzi muchotrávkami. Tam, kde jej poradil detektív Babôčka, pôvodným povoláním motýľ.

Slniečko

MESAČNÍK PRE DETI

vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež, kolektívny člen Matice slovenskej. Adresa redakcie: Bratislava, Nám. SNP 11, tel. 582-41-49. Vedúca redaktorka Mária Ďurfeková-Masaryková, redaktorka Hana Suchá. Výtvarný redaktor Miroslav Cipár, grafická úprava Lubomír Krátky. Tlačia Polygrafické závody, n. p., závod 1, Bratislava, Dukelská 4/c. Rozširuje Poštová novinová služba, informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs.